

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

BİLİM VE SANAT MERKEZİ'NDE EĞİTİM ALAN 6. ve 7. SINIF
ÖĞRENCİLERİ ve VELİLERİNİN ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK, ZEKÂ VE
AKADEMİK BAŞARI KAVRAMLARIYLA İLGİLİ METAFORLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Seyit KARABURÇAK

Danışman

Yrd. Doç. Dr. İlkay Doğan TAŞ

Mayıs, 2017

KIRIKKALE

KABUL-ONAY

İlkay Doğan TAŞ danışmanlığında Seyit KARABURÇAK tarafından hazırlanan “Bilim ve Sanat Merkezi’nde Eğitim Alan 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforları” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2017

(Tez Savunma Sınav Tarihi)

(İmza)

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Bařkan)

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

.....

Yukarıdaki imzaların adı geöen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2017

(Ünvan, Adı Soyadı)

Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim alan 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforları adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

Tarih

.....-2017

Adı Soyadı

Seyit KARABURÇAK

İmza

ÖN SÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu araştırmanın konusu, “Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitim alan 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforları”nın incelenmesidir. Kullanılan kavramların insanlar tarafından bilinme düzeyi oldukça önem taşımaktadır. Özel yetenekli bireylerin yaşamlarında onlarla ilgili kavramların bilinirlikleri de ayrı bir önem taşır. Bu çalışmaya konu olan üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı hem özel yeteneklilerin hem de velilerinin bilmeleri gereken önemli kavramlardır. Özel yetenek sıfatına sahip bu bireylerin bunun içeriğine de anlamlı biçimde hâkim olmaları gerekmektedir. Özel yeteneklilerin bilişsel gelişimlerdeki farklılık eğitim öğretim ortamında da çeşitli hallerde kendini göstermektedir. Bazen bir kavrama farklı anlamlar yüklemek, bazen farklı çözüm önerileri dile getirmek bazen de kendi bilgileriyle yeni çıkarımlar üretmek şeklindedir.

Metafor, kişilerin bilmedikleri ya da bildikleri kavramları çok daha fazla bildikleri günlük yaşamda kullandıkları farklı kavramlarla açıkladıkları yöntemdir. Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarını metaforlar yoluyla açıklamaları istenmiştir. Bu çalışmada 5 temel bölüm yer almaktadır. Bunlar temel kavramların verildiği literatür taramasının ve kuramsal bilgilerin yer aldığı giriş bölümü, yönteme yer verilen ikinci bölüm, bulgu yorumların olduğu üçüncü bölüm, sonuç tartışma önerilerin dördüncü bölüm ve kaynakçanın yer aldığı beşinci bölümdür.

Metafor kavramı sıklıkla çalışmalara konu olmuştur fakat özel yetenekli öğrenci ve velilerine üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarını sorarak araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın özel eğitim alanında gün geçtikçe önemli bir yer tutan özel yeteneklilerle ilgili yeni verilerin oluşturulması kapsamında oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Yüksek lisanstaki derslerimdeki katkılarından dolayı tüm hocalarıma teşekkür ederim. Ders döneminde ve tez yazım sürecinde yardımını hiçbir zaman esirgemeyen Sayın Doç Dr. Hasan ATAOK hocama, tez hazırlığının öncesi ve başlangıcında

önemli fikir ve önerileriyle katkısından dolayı ilk tez danışmanım Sayın Doç Dr. Oktay AKBAŞ'a teşekkür ederim. Değerli görüş ve önerileri, yapıcı yaklaşımlarıyla beni bu süreçte destekleyen ve motive eden tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. İlkay Doğan TAŞ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim. Uygulamada yardımlarını esirgemeyen Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nin değerli öğrenci ve velilerine teşekkür ederim. Yüksek lisans süresince destekleriyle hep yanımda olan eşim Gönül'e ve yaşam kaynaklarım çocuklarım Umut, Didar, Bartu ve Oğuz'a sevgilerimle...

ÖZET

Karaburçak, Seyit “Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitim alan 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforları”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2017.

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezi’nde eğitim alan 6. ve 7. Sınıf öğrencileriyle, velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi’nde 60 öğrenci ve 52 veliye kişisel bilgi formu ve metafor formu uygulanmıştır. Uygulanan form Kişisel bilgiler bölümü, metafor bölümü ve görüşler bölümünden oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ayrıca çeşitli tablo, grafik ve şekillerle sonuçlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırma sonuçlarında özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün özel yetenek” “zekâ” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri ilk 10 metaforun içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelenmiştir. Buna göre özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri ilk 10 metafor toplam ürettikleri 180 metafor içerisinde 27 adetle %15’lik dilimi oluşturmaktadır. Velilerin ürettikleri ilk 10 metafor toplam ürettikleri 156 metafor içerisinde 29 adetle %19’lik dilimi oluşturmaktadır. Cinsiyet faktörüne göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin üstün/özel yetenek kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 6 kategoride incelendiğinde kız öğrencilerin “Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorinde % 5 oranında erkeklerden fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Bu da kız öğrencilerin daha duygusal olmaları ve duygusal zekalarının daha yüksek olmasından kaynaklandığı varsayılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat merkezi, Özel yetenek, Zeka, Akademik başarı, Metafor

ABSTRACT

Karaburcak, Seyit *“Metaphors related to gifted and talented, intelligence and academic achievement concepts of 6th and 7th grade students and their parents educated at the Science and Art Centre”* Master’s Thesis, Kırıkkale, 2017.

This research has been conducted with 6th and 7th grade gifted and talented students and their parents at the Science and Art Centre, to examine the metaphors on the concepts of “gifted and talented, intelligence and academic achievement”. For this purpose, personal information form and metaphor form have been applied to 60 students and 52 parents in Kirsehir Yusuf Demir Science and Art Centre. In the survey form, the personal information section, the metaphor section and the opinions section have been located. Frequency and percentage analyses of the obtained data have been performed. In addition, various tables, graphics and figures have been given about the results.

In the research results, the first 10 metaphors that gifted and talented students and parents have produced in the concepts of "gifted and talented", "intelligence" and "academic achievement" have been examined irrespective of content and meaning difference. According to this, the top 10 metaphors that gifted and talented students have produced constitute 15% of the total 180 metaphors they have produced which is 27 in number. The first 10 metaphors that parents have produced constitute 29% of the total 156 metaphors they have produced which is 29 in number. While examining gifted and talented female students’ and male students’ produced metaphors for the concepts of gifted and talented in 6 categories according to the gender factor, it has been seen that female students produced %5 more metaphors than male students in the category of "Useful as beneficial element ...". This result is presumed to be due to the fact that the girls are more emotional and their inner intelligence is higher.

Keywords: Science and art centre, Gifted and talented, Intelligent quotient, Metaphor, Achievement

SİMGELER VE KISALTMALAR

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

ÜYEP: Üstün Yetenekliler Eğitim Programı

ÜKÜYEP: Üstün Yetenekliler Eğitim Köprüsü Eğitim Programı

WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

E: Veli

Ö: Öğrenci

TABLULAR

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılan zekâ sınıflaması.....	13
Tablo 2. Gardner'e göre üstün zeka matrisi.....	16
Tablo 3. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımlarının yüzdelik oranları ve frekansları.....	31
Tablo 4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişisel Bilgi Formlarındaki Cevaplarına Göre Maddelerin Yüzdelik Oranları ve Frekansları.....	31
Tablo 5. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerinin Kişisel Bilgi Formlarındaki Cevaplarına Göre Maddelerin Yüzdelik Oranları ve Frekansları.....	33
Tablo 6. Özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	38
Tablo 7. Özel yetenekli öğrencilerin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	44
Tablo 8. Özel yetenekli öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	49
Tablo 9. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	54
Tablo 10. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	59
Tablo 11. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların kategorileri.....	64
Tablo 12. Özel yetenekli kız öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	70
Tablo 13. Özel yetenekli kız öğrencilerin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	71
Tablo 14. Özel yetenekli kız öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	72

Tablo 15.	Özel yetenekli erkek öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	73
Tablo 16.	Özel yetenekli erkek öğrencilerin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	74
Tablo 17.	Özel yetenekli erkek öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	75
Tablo 18.	Özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	76
Tablo 19.	Özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	77
Tablo 20.	Özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri(alfabetik sıralanmıştır.....	78
Tablo 21.	Özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	80
Tablo 22.	Özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “zeka” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	81
Tablo 23.	Özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların yüzde ve frekans değerleri.....	82
Tablo 24.	Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün özel yetenek” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu.....	83
Tablo 25.	Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “zeka” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu.....	84

Tablo 26.	Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu.....	86
Tablo 27.	Özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “üstün /özel yetenek” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu....	87
Tablo 28.	Özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “zeka” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu.....	89
Tablo 29.	Özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılım tablosu....	90
Tablo 30.	Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri ilk 10 metaforun anlam ve içerik farklılığı olmaksızın frekans(f) ve yüzdeleri(%) tablosu	92
Tablo 31.	Özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların tamamının anlam ve içerik farklılığı olmaksızın frekans(f) ve yüzdeleri(%) tablosu.....	114
Tablo 32.	Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların tamamının anlam ve içerik farklılığı olmaksızın frekans(f) ve yüzdeleri(%) tablosu	119

ŞEKİLLER

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Bilsem Eğitim Pramidini.....	12
Şekil 2. Üstün Yetenekliliğin Grafikselle Tanımı (Renzulli, 1978)	17
Şekil 3. Abraham Tannenbaum'un Denizyıldızı Modeli	18
Şekil 4. Stenberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramını.....	19

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	III
SİMGELER VE KISALTMALAR	V
TABLolar	VI
ŞEKİLLER	IX
1.GİRİŞ	1
1.1. Özel Yetenek.....	2
1.1.1. Özel Yeteneklilerin Eğitimi.....	4
1.1.2. Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejileri.....	7
1.1.3. Özel Yeteneklilerin Eğitim Modelleri.....	7
1.1.4. Bilim ve Sanat Merkezleri	8
1.2. Zeka.....	12
1.2.1. Sperman'a Göre Zeka	14
1.2.2. Thurstone'a Göre Zeka	14
1.2.3. Catell'e Göre Zeka	15
1.2.4. Guilford ve Hoepfner'e Göre Zeka.....	15
1.2.5. Stenberg'e Göre Zeka	15
1.2.6. Gardner'e Göre Zeka.....	15
1.2.7. Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli.....	17
1.2.8. Dabrowski'nin Aşırı Duyarlılık Alanları Yaklaşımı.....	17
1.2.9. Abraham Tannenbaum'un Üstün Yetenek Kuramı.....	18
1.2.10.Stenberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı	18
1.2.11.Taylor'un Çoklu Yetenek Kuramı	19
1.3. Akademik Başarı	19
1.4. Metafor.....	20
1.5. Bilsem ve Özel Yetenekli Bireylerle İlgili Yapılan Çalışmalar	22
1.6. Problem Cümlesi.....	25
1.7. Araştırmanın Amacı	26
	X

1.8. Konusu.....	26
1.9. Araştırmanın Önemi	27
1.10. Araştırmanın Sayıtları	27
1.11. Araştırmanın Sınırlılıkları	28
1.12. Tanımlar	28
2. YÖNTEM.....	29
2.1. Araştırma Modeli	29
2.2. Çalışma Grubu	30
2.3. Verilerin Toplanması	34
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	36
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	38
3.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin “Üstün/Özel Yetenek”, ”Zeka”, “Akademik Başarı” Kavramlarına İlişkin Metaforları Ve Kategorilere Göre Dağılımları.....	38
3.1.1. Kavramsal Kategori Örnekleri	41
3.1.2. Kavramsal Kategori Örnekleri	46
3.1.3. Kavramsal Kategori Örnekleri	51
3.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka”, “Akademik Başarı” Kavramlarına İlişkin Metaforları Ve Kategorilere Göre Dağılımları	54
3.2.1. Kavramsal Kategori Örnekleri	57
3.2.2. Kavramsal Kategori Örnekleri	62
3.2.3. Kavramsal Kategori Örnekleri	67
3.3. Özel Yetenekli Kız Öğrencilerin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	69
3.4. Özel Yetenekli Erkek Öğrencilerin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	73

3.5. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kadın Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	76
3.6. Özel Yetenekli Öğrencilerin Erkek Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	79
3.7. Özel Yetenekli Öğrencilerle Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek”, “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	83
3.8. Özel Yetenekli Öğrencilerde Cinsiyet Faktörüne Göre “Üstün/Özel Yetenek” “Zeka” Ve “Akademik Başarı” Kavramlarıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Frekans Ve Yüzdeleri	87
3.9. Özel Yetenekli Öğrencilerin Ve Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek, Zeka Ve Akademik Başarı” Kavramıyla İlgili Ürettikleri İlk 10 Metafor	91
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	93
4.1. Öneriler	102
5. KAYNAKÇA	103
EKLER.....	106
I. Veli Formu	106
II.Öğrenci Formu	109
III. Araştırma İzin Onayı	112
IV. Özel Yetenekli Öğrencilerin Ürettikleri Bütün Metaforlar	114
V. Velilerin Ürettikleri Bütün Metaforlar	119
ÖZ GEÇMİŞ.....	123

1.GİRİŞ

Doğuştan getirilen en önemli özelliklerden birisi de özel yetenektir. Toplumdaki her 100 kişiden ikisinin gruptan farklı ve ileride özellikler sergilediği bilinmektedir. Özel yetenekli çocukların en önemli özelliklerinden birisi de öğrenme hızlarıdır. Bu tür çocuklar, diğerlerine göre daha erken yaşta konuşma, okuma ve yazmayı öğrenirler. Doymak bilmez meraklarıyla sürekli yeni şeyler öğrenme azmi taşırlar. Eğer anne babaları, öğretmenleri ve arkadaşları, bu çocuklara gerekli alakayı gösterir, sabırla onları dinler ve motive ederlerse, kendilerinden beklenen performansı gösterirler. Aksi takdirde ilgisizlik, hor görülme ve baskı gibi sebepler yüzünden yetenekleri körelir. Ailenin aşırı beklentileri ya da üst düzey başarı peşinde olmaları da bu çocukların beklenmedik düşük başarı gibi sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Ailenin bazı özellikleri ve anne babanın çocuklara yönelik tutumları üstün yetenekli çocuğun gelişimi ve kendini gerçekleştirebilmesi üzerinde etki göstermektedir. Ailelerinde görülen bazı sorunlar üstün yetenekli çocukların fark edilmesini geciktirebilmekte ya da engelleyebilmekte, eğitim yaşantılarını kısıtlayabilmekte, dolayısıyla da kendilerini geliştirme fırsatlarından yoksun kalmalarına neden olmaktadır. Bazen de özel yetenekli olduklarının fark edilmesi ya da belirlenmesi sonrası ailenin yaşantılarından ve davranışlarındaki değişimler özel yetenekli çocuğun duygusal, sosyal ve akademik olarak olumsuzluklar yaşamasına neden olabilmektedir (Yılmaz, 2015).

Ailelerin özel yetenekli çocuklarına yaptıkları baskıların çocukların genel doyumunu ciddi düzeyde etkilemektedir. Çocuklar ailelerinin mükemmeliyetçi tutumlarından kaynaklanan çok yüksek başarı beklentilerinden olumsuz etkilenmektedirler. Duygusal ve sosyal yanları dikkate alınmayan, yalnızca ders başarısına odaklı yüksek beklentiler özel yetenekli çocuklarda anlaşılmadıkları duygusu yaratabilmektedir. Özel yetenekliler genel olarak özel yetenekli olmaktan hoşnuttur. Farklı ya da ayrıcalıklı algılanmaktan, zekâlarına bağlı olarak çok şey bilmeleri ve başarılarının beklenmesinden duydukları rahatsızlık onlar için sorun kaynağı olmaktadır (Yılmaz, 2015).

Aşırı hareketli olmaları ve erken yaşta okuma yazma becerisi kazanmaları hem akranları hem ailesi hem de çevresi tarafında özel yetenekli çocuklar üzerinde baskıya neden olabilmektedir. Özel yetenekli her birey toplum için vazgeçilmez bir değerdir. Bireyin ihtiyacına göre bir eğitim ortamı sunmak evrensel ve ulusal zorunluluklardandır. Eğitimin hedefinin tek tip insan yetiştirmek olmadığı, insanların farklılıklarının anlaşılmasına, insanın birey olmasına ve var olmasına yardımcı olması gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Yine eğitimin; kişiye, ihtiyaca göre özel öğretmen ve özel araç gereç ile yapılması da günümüzün eğitim gerçeklerindedir.

1.1. ÖZEL YETENEK

Üstün zekalı ve üstün yetenekliler için geçmişten günümüze çeşitli tanımlar yapılmıştır. Yabancı literatürde “gifted and talented” olarak geçen kavram Türkçe’de üstün yetenekli olarak kullanılmaktadır. Zeka literatüründeki ilk tanımlarda zeka bölümü 130 ve üzeri olan öğrenciler üstün yetenekli olarak tanımlanmıştır. Sonrasındaki tanımlarda ise birden fazla ölçütü barındıran üstün zeka tanımları bulunmaktadır. Bir toplum içerisinde zeka bölümüne göre dağılım yapıldığında üstün yeteneklilerin genel dağılımı %2 olarak kabul edilmektedir. Üstün zekalı birey yaşlarına göre hızlı öğrenen ve kavrama becerisi yüksek olan bireydir. Geçerli ve güvenilirliği kanıtlanmış testlerden geçerek 130 ve üzeri puan alan bireyler üstün zekalı olarak adlandırılır. Üstün zekâ genellikle sayısal beceri ve yorumlama, analiz etme, hızlı kavramayla nitelenirken; üstün yetenek daha çok resim, müzik, beden gibi alanlarda üstün performans sergilemeyi ifade etmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

Bireydeki davranışların ya da tutumların özel yeteneğin bir göstergesi olabilmesi için bu özelliklerden birçoğunun çocukta ilgili yaş grubunun doğal olarak gösterdiği ölçülerin üstünde ölçülerde gözleniyor olması gerekmektedir.

Marland Raporu’nda (1972) üstün zekanın içeriği şunlardan oluşur;

- a. Genel zihinsel yetenek
- b. Özel akademik yetenek
- c. Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği
- d. Liderlik yeteneği
- e. Görsel ve performans sanatlarında yetenek

f. Psiko-motor yetenek

Akarsu'ya (2001) göre üstün yetenekliler alanında çalışan uzmanların belirlediği en yalın tanı ölçütleri şunlardır:

- a. En az bir yetenek alanında yaşıtlarının üstünde performans gösterme
- b. Dili etkili kullanma
- c. Merak ve bazı konulara yoğun ilgi gösterme
- d. Çabuk öğrenme
- e. Güçlü bellek
- f. Yüksek düzeyde duyarlı olma
- g. Özgün ifade biçimlerine sahip olma
- h. Yeni ve zor deneyimleri tercih etme
- i. Kendisinden büyüklerle arkadaşlık yapma
- j. Yeni durumlara çabuk uyum sağlama
- k. Okumaya düşkün olma

Milli Eğitim Bakanlığı özel eğitim desteği vereceği bireylerle ilgili tanımı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde şu şekilde yapmıştır:

“Özel eğitim gerektiren birey : Çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi,

Üstün yetenekli birey: Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi” ifade etmektedir (MEB, 2012).

Milli Eğitim Bakanlığı özel yetenekli bireylere yönelik özel eğitim desteği verecek kurumları ise Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde şu şekilde ifade etmiştir:

“Okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim kurumları açılır.”

Bu kurumlarda eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

“ Bireysel eğitim-öğretim yapılması esastır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde, sosyal ve duygusal gelişim bütünlük içerisinde ele alınır. Kurumdaki eğitim-öğretim

etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür. Öğrencilerin özel yetenek alanlarıyla ilgili örgün eğitim kurumlarında izledikleri program ile kurumdaki yapacakları çalışmalar arasında paralellik sağlanır. Öğrencilere, geleceğe yönelik düşünme, tahminlerde bulunma ve bunları tartışarak çalışmalarına yansıtma becerileri kazandırılır. Eğitim-öğretim etkinlikleri öğrencileri dıştan yönelimli ve yönetimli bir disiplin ile denetim yerine içten odaklı disiplin ve denetim anlayışını geliştirmeye yönelik olarak düzenlenir. Öğrencilere, kapasiteleri ölçüsünde benlik gelişimi ve iletişim becerileri kazandırılır. Öğrencilerin, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünme yetenekleri, ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirilir. Öğrencilere, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri kazandırılır. Öğrencilere, öğrenme, araştırma, problem çözme ve bağımsız karar verme becerileri kazandırılır. Eğitim-öğretim süreci; öğrenci, veli, okul ve kurumun iş birliğinde devam ettirilir” (MEB, 2012).

Bu çalışmada ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından; 2013-2017 Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı uygulama esaslarına doğrultusunda “özel yetenek” kavramı yaygın olarak resmi kullanıma sunulmuştur.

Tüm bu bilgiler ışığında Milli Eğitim Bakanlığı’nın yaygın olarak resmi yazışmalarda ve her tür yazılı materyalde (kitap, klavuz vb.) kullandığı “özel yetenek” kavramı bu çalışmada da “üstün yetenek” kavramı yerine kullanılmıştır.

1.1.1. Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Özel yetenekli çocukların eğitimi, bu durumun erken tanınması ile başlamaktadır (MEB, 2016b). Özel yetenekli bireyler ya hiç tanılanamamakta ya da problemliler olarak görülmektedir. Ortalama düzeydeki öğrencilere göre düzenlenmiş olan eğitim ortamları; özel yeteneklere sahip çocuklar için yeterli gelmemektedir. Çabuk öğrenen özel yetenekli çocuk sınıfta sıkılmakta, huzuru bozarak, kendinin farklı olduğunu göstermeye çalışmaktadır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu her öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesini öngörmektedir (MEB, 1973). Bu doğrultuda özel eğitim hakkındaki kanun hükmünde kararname ile de özel

yeteneklilerin özel eğitim ihtiyacına ilişkin uygulamaların hukuksal alt yapısı hazırlanmıştır (MEB, 1997).

Türkiye Cumhuriyeti kendi kanun ve yönetmeliklerinin yanı sıra, imza attığı uluslararası sözleşmelerle de çocuklara farklı yetenek, ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim vermeyi taahhüt etmiş durumdadır. Özel yeteneklilerin en iyi şekilde tanınıp yetiştirilmesi, yeteneklerin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi sayesinde Türkiye'nin dünya devletleri arasında avantajlı bir konuma sahip olacağı söylenebilir (Bakioğlu ve Levent, 2013).

İnsanlığın yaşamını kolaylaştıran önemli buluşlar, sanat alanındaki estetik değerler, dünya üzerindeki sınırlı sayıdaki özel yetenekli bireylerin eseridir. Özel yetenekli bireylerin eğitimine önem veren ülkeler bilim, teknoloji, iktisat, sosyal ve sanat alanında önemli bir güç olmuştur. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri önceleri okullaşma oranını artırarak eğitimi genele yaymaya çalışırken, Rusya'nın uzaya araç göndermesiyle başlayan yarıştan sonra, 1958 yılında çıkarılan bir yasayla özel yeteneklilerin eğitimi konusunda önemli bir adım atmıştır. O dönem oluşturulan çeşitli komisyon ve kurullarda bu gruptaki bireylere verilecek eğitim yoğunlaşarak şekillenmeye başlamıştır. Bu tarihten sonra özel beyin gücüne sahip bireylerin tespiti ve eğitimi ön plana çıkmıştır. Avrupa'da I. Dünya Savaşı öncesi başta Almanya olmak üzere özel yeteneklilerin eğitimi konusunda önlemler alınması, özel sınıf uygulamalarını başlatılmıştır. Uzak doğu ülkelerinden Güney Kore ve Japonya da özel yetenekli bireylere alanlarına göre farklılaştırılmış, hızlandırılmış ve geliştirilmiş eğitim programları uygulayarak katkı sağlamaktadır.

Üstün yetenekle ilgili ilk kavram Spartalılar'da görülmüştür. Liderlik savaş becerisi ve askeri alandaki üstün yeteneklilik o dönemde öne çıkmıştır. Avrupa'da ise Rönesans döneminde sanat, mimari ve edebiyat alanında yetenekli kişiler kendini göstermiştir. Osmanlılarda ise 15. y.y.'da kurulmuş olan Enderun mektebi, Fatih Sultan Mehmet döneminde geliştirilmiş ve dört yüz yıldan fazla süregelmiştir. Devşirmeler o dönemde Enderun'da eğitim alıp çeşitli görevlere getirilmişlerdir (Bildiren, 2016).

Rusya 1957 de uzaya fırlattığı Sputnik uzay aracı ile bilime ve eğitime verdiği önemi uygulamalı olarak göstermiştir. Rusya'da özel yetenekliler ile ilgili çalışmalar 1950'li yıllarda Nobel ödüllü bilim adamlarınca kurulan iki farklı türdeki bilim ve sanat okullarında yapılmıştır. Türk eğitim sisteminde ise dünyaya model olan bir uygulamadan söz etmek mümkündür. Alparslan döneminde Bağdat'ta kurulan

Nizamiye Medreseleri Türk eğitim tarihindeki ve bu alandaki ilk çalışma olarak bilinmektedir. Osmanlı imparatorluğu döneminde uygulanan Enderun Eğitim Sistemi de özel yeteneklilerin tanınması, çok yönlü eğitimi ve istihdamı konusunda yapılan öncü çalışmaların başlangıcı sayılabilir. Bu dönemde yetişen sadrazamlar, bilim adamları ve sarayda çeşitli kademelerde görevlendirilen kişiler Enderun Mektebi'nde eğitim almış özel yetenekli bireylerden oluşmaktadır.

Cumhuriyet döneminde ise özellikle Ankara Fen Lisesi'nin Anadolu Liselerinin ve Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin açılması ve sanat alanındaki özel yeteneklilerin devlet adına yurtdışına gönderilmesi, özel yeteneklilere yönelik önemli uygulamalardır. Bunların yanında Kocaeli Gebze'deki Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkes Özel Lisesi ve Bilim ve Sanat Merkezleri özel yeteneklilerin eğitimine önem veren kurumlardır.

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitimi konusunda en verimli kurumlardan birisi Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'dir.1995 yılında ilk olarak Ankara'da şu anki ismi Yasemin Karakaya olan Ümit BİLSEM faaliyete geçmiştir. Ocak 2017 itibariyle 80 ilde 106 adet Bilim ve Sanat Merkezi faaliyet göstermektedir (MEB, 2016). Bu kurumlarda 25000'den fazla öğrenci eğitim almakta ve 1600'den fazla öğretmen görev yapmaktadır.

Tarih boyunca milletlerin, eğitim anlayışları, modelleri hep değişmiş fakat özel yeteneklilerin yetiştirilmesi gereği hiçbir zaman değişmemiştir. Antik çağdaki özel yetenekli bireylerin eğitiminden, Osmanlılar'da Enderunlara kadar özel yeteneklilerin eğitimi toplumlar ve milletler için önemli ve farklı olmuştur (Dönmez, 2004).

Türklerde devlet idarecilerinin eğitimi her zaman önemli olmuş, şehzadeler özenle yetiştirilmiş, onlara siyaset ve savaş işlerini öğretmek için, lalalar, atabekler, lalabegler gibi rehberler ve danışmanlar görevlendirilmiştir. Türk tarihinde devlet adamı yetiştirme geleneğiyle başlayan bu çalışmalar özellikle Osmanlı devleti zamanında sistemleşmiş olup Enderun mektebi olarak, hem dünya tarihin de hem de Türk tarihinde özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili yerini altın harflerle yazdırmıştır (İncekara, 2012).

Özel yetenekli çocukların diğer çocuklardan farklı bir eğitim alması ihtiyacı özel yeteneklilere yönelik çeşitli eğitim stratejileri, modelleri, programları ve kurumların geliştirilmesini sağlamıştır.

1.1.2. Özel yeteneklilerin eğitim stratejileri

Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde kullanılan üç strateji bulunmaktadır. Bunlar (Sak, 2016):

1. **Gruplama:** Özel yetenekli bireyin tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak homojen ya da heterojen eğitim ortamlarında bir arada bulundurulmasının planlanmasıdır.
2. **Hızlandırma:** Öğrenme programlarının özel yetenekli öğrencinin bireysel yeteneğine, sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimine göre sıkıcılıktan uzaklaştırılarak akranlarına nazaran daha dinamik hale getirilmesi ve uygulanması gerekmektedir.
3. **Zenginleştirme:** Eğitim ortamını ve müfredatını çeşitlendirerek içeriğin ötesine geçebilmektir. Öğrencinin bireysel özelliğine göre içerik ve müfredatta zenginleştirme yapılabilir.

1.1.3. Özel Yeteneklilerin Eğitim Modelleri

Özel yetenekli bireylere yönelik eğitim modelleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Örneğin Japonya'da kültürlerindeki sosyal uyum, bireyselliğin önünde olduğundan dolayı bu programlara yer verilmemiştir. İsveç'te ise nüfusun az olması ve eğitimin iyi olması nedeniyle özel bir program mevcut değildir. Uygulanan eğitim modelleri şu şekilde sıralanabilir (Eriş, 2015):

- a. **Heterojen Grup Modeli:** Farklı yetenek ve başarı düzeyindeki öğrencilerin bir arada olmasıdır.
- b. **Homojen Grup Modeli:** Benzer yetenek düzeyindeki öğrencilerin bir arada olduğu eğitim modelidir.
- c. **Destek eğitim Odası Modeli:** Destek eğitim odalarında ders saati dışında yetenek alanıyla destek aldığı modeldir.
- d. **Yaz okulları/kampları:** Belirli dönemlerde öğrencilere özel yetenek alanlarıyla ilgili kısa süreli destek verilmesidir.

1.1.4. Bilim ve Sanat Merkezleri

Bilim ve Sanat Merkezleri; okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkına varmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmaları amacını taşımaktadır (MEB, 2016a).

Bilim ve Sanat Merkezleri, Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin;

- a. Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemelerini; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan haklarına, çocuk haklarına ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanmalarını, başkalarının haklarına saygılı olmayı, sorumluluk alma bilincinin geliştirilmesini,
- b. Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını; liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,
- c. Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesi sürecinde, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının bütünlük içerisinde ele alınmasını,
- d. Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
- e. Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
- f. Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
- g. İş alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik, buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,
- h. Özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini kazanmalarını, disiplinler arası düşünme, sorunları çözme ya da belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmelerini amaçlar.

Buna göre özel yeteneklilerin çağa ayak uydurabilen yeniliğe açık vizyon sahibi bireyler olması nihai hedeftir.

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim öğretim etkinliklerinin aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak düzenlenmesi ve yürütülmesi esastır(MEB, 2016a):

- a. Eğitim hizmetleri, özel yetenekli öğrencilerin performansları ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanacak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları’na (BEP) göre bire bir ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.
- b. Merkezde uygulanan öğretim programları planlanırken özel yetenekli öğrencilerin eğitim-öğretiminde, tüm gelişim alanları bütünlük içerisinde ele alınır.
- c. Merkezde uygulanan öğretim programları, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarının programları ile bütünlük oluşturacak şekilde planlanır ve öğrenci merkezli olarak yürütülür.
- d. Eğitim-öğretim etkinliklerinde, öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanmalarını sağlayacak uygulamalara yer verilir.
- e. Öğrencilerin Türkçe'yi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanır.
- f. Eğitim-öğretim süreci; öğrencinin kayıtlı olduğu örgün eğitim kurumu, veli ve merkez arasında sağlanan iş birliği ile yürütülür.
- g. Öğrencilerin bilimsel düşünme alışkanlığı ve becerisi kazanmaları sağlanır.

1.1.4.1. BİLSEM Tanılama Süreci

Özel yetenekli olduğu düşünülen 1. 2. ve 3. Sınıf öğrencileri sınıf öğretmenleri tarafından e-okul sistemi üzerinden doldurulan gözlem formlarıyla genel zihinsel, resim, müzik alanlarının en fazla ikisinden aday gösterilir. Aday öğrenciler Bakanlık tarafından merkezi olarak yapılan grup tarama sınavına dâhil olur. Bakanlıkça belirlenen grup tarama uygulaması baraj puanını geçen adaylar bireysel incelemeye girmeye hak kazanır.

BİLSEM öğrenci tanılama kılavuzunda yer alan komisyonlarca bireysel incelemesi yapılan öğrencilerden bakanlığın belirlediği barajı geçen öğrenciler BİLSEM’e kayıt yaptırma hakkı kazanır. Bu öğrenciler ortaöğretimlerinin sonuna kadar BİLSEM’de destek eğitimi alırlar. BİLSEM tanılama sürecinde izlenen aşamalar aşağıdaki gibidir:

1.1.4.2. Aday gösterilme

Özel yetenekli olduğu düşünölen öğrenciler;

- a) Okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince,
- b) İlkokul çağı öğrencileri için örgün eğitim kurumu sınıf öğretmenlerince,
- c) Ortaokul ve lise öğrencileri için şube öğretmenler kurulunca verilen karar doğrultusunda aday gösterilir.

1.1.4.3. Grup tarama

Okullarındaki sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilen öğrenciler, Bakanlıkça belirlenen ölçütler ve ölçme araçları ile grup taramasına alınır.

1.1.4.4. Bireysel inceleme

Tanılama takvimi süreci içerisinde; grup taramasında belirlenen ölçütte ya da üzerinde performans gösteren öğrencilerin listesi, Bakanlıkça il tanılama sınav komisyonuna gönderilir. İl tanılama sınav komisyonu tarafından Bakanlıkça belirlenen ölçütler doğrultusunda, objektif ve standart ölçme araçları ile öğrencilerin bireysel incelemesi yapılır.

Bireysel inceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre oluşturulan öğrenci listeleri, il tanılama sınav komisyonunca Bakanlığa gönderilir.

Bilsem tanılama sürecinde değerlendirmeye alınan öğrenciler kayıt hakkı kazandıkları BİLSEM'e Eylül ayı içerisinde kayıt yaptırır. Kayıt yaptıran öğrenciler BİLSEM'de Bakanlık tarafından hazırlanan eğitim programlarıyla eğitim öğretim sürecine katılırlar.

1.1.4.5. Program ilkeleri

Merkezlerde uygulanacak eğitim öğretim programları, aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde hazırlanır ve geliştirilir (MEB, 2016):

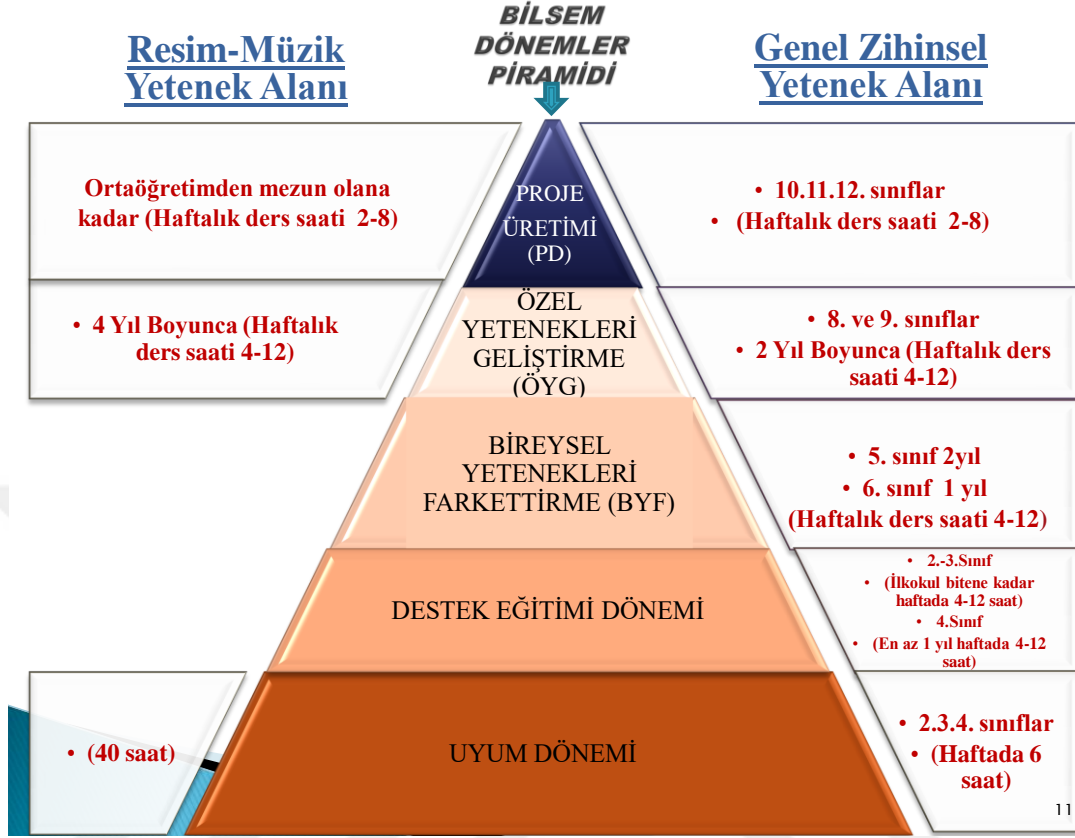
- a. Programlar, öğrenci merkezli ve disiplinler arası yapıda hazırlanır.
- b. Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlanır.
- c. Programlar, öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde hazırlanır.
- d. Planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları öğrencilerin, yaparak yaşayarak öğrenen, üreten, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanacak şekilde yürütülür.
- e. Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası yaklaşımlar dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya kapsamı genişletilecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlanır.
- f. Eğitim programları hazırlanırken üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir.
- g. Uygulanacak programların süreleri, öğrencilerin performansları doğrultusunda belirlenir.
- h. Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitimine yer verilir

Bu program ilkeleri doğrultusunda öğrenciler:

- a. Uyum dönemi,
- b. Destek eğitimi dönemi,
- c. Bireysel yetenekleri fark ettirme dönemi,
- d. Özel yetenekleri geliştirme dönemi,
- e. Proje üretimi/yönetimi dönemi,

alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar (MEB, 2016).

Şekil 1’de BİLSEM dönemlerine ve eğitim programına ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Şekil 1: Bilssem Eğitim Pramidı

1.2. ZEKA

Daha zeki çocuklar ortalama zekaya sahip çocuklara kıyasla daha çabuk ve fazla öğrenebilmekte, bilgiyi daha iyi hatırlayabilmekte ve bu bilgiyi uygun alanlarda daha etkili şekilde kullanabilmektedir. Okul dersleri neredeyse tüm alanlarda onlara oldukça kolay gelmektedir. Hayatın düşünce gerektiren tüm diğer alanlarında da daha kolay ilerleyebilmektedirler. Örneğin iyi bir üniversite eğitimi ve kariyer gibi (Davis, 2014).

Özel yetenekli öğrencilerin tanınması ile ilgili ölçütler, ülkelere göre farklılık göstermektedir. Dünyada bazı ülkelerin özel yetenekli öğrencileri tanılamada kullandıkları yüzdelik dilimler: ABD’de % 2–10, Körfez Ülkeleri’nde % 10, Güney Kore’de % 4, Yeni Zelanda’da ise okuldan okula değişen oranlardadır (Sak, 2012).

TÜİK'e göre (2012), ülkemizde yıllık doğum sayısının ortalama 1.250.000 olduğu göz önüne alındığında, 3–18 yaş arasında yaklaşık 18.750.000 çocuk olduğu varsayılmaktadır. Özel yeteneklilik konusunda kabul edilen yüzdelik dilimine göre (% 2–3) ülkemizde 375.000 ila 562.500 arasında çocuğun özel yetenekli olduğu tahmin edilebilir.

Zekanın bir toplum içerisindeki dağılımıyla ilgili Tablo 1'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan zeka sınıflamasına ilişkin bilgi verilmiştir.

Tablo 1: Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Tarafından Yapılan Zekâ Sınıflaması:

Zeka Bölümleri	Sözel Betimleme	Yetişkinler Yüzdesi
130'dan yüksek	Çok üstün	2,2
120 – 129	Üstün	6,7
110 – 119	Parlak	16,1
90 – 109	Normal	50,0
80 – 89	Donuk Normal	16,1
70 – 79	Sınırdaki	6,7
70'den düşük	Geri Zekalı	2,2

Zeka organizmanın çevreyle etkin biçimde uyumu anlamına gelir, çevre ve organizma sürekli gelişim gösterdiği için uyum sağlamak adına zeka da gelişim göstermek zorundadır (Senemoğlu, 1997).

Zeka tanımları genellikle davranış ve performans üzerinde odaklanmıştır (Clark, 2015). Clark'a (2015) göre zeka kavramı şöyle anlaşılabilir:

- Öğrenme akıl yürütme, anlama ve benzeri zihinsel etkinlik çeşitleri ile ilgili kapasitedir. Beyinde bu beceriler yüksek seviyede gelişim gösterirse etkili ve verimli olur.
- Beyin hücrelerinin bilişsel, duygusal, fiziksel ve sezgisel alanlarındaki bilgileri ilişkilendirmesi, bütünleştirmesi ve eşleştirmesi sürecidir.
- Bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı uyaranlarla genetik özelliklerinin etkileşimi, süreci hızlandırır ya da yavaşlatır, bu durum da dinamik bir süreçtir.

Zeka ile ilgili yapılan araştırmalar dikkati özel yeteneğe sahip kişilere yöneltmiştir ancak zekâ konusunda ortak bir tanıma varılmadığı gibi üstün zekâlılık konusunda da ortak bir tanıma varılmamıştır. En çok kabul gören tanımlardan birisi Renzulli'nin (1986) genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere üç özellik kümesinden oluşan tanımıdır. Sözel akıcılık, soyut düşünebilme, sözel ve sayısal muhakeme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanması

genel yetenekleri; resim, müzik gibi sanat dallarıyla matematik, fen gibi teknik alanlardaki beceriler özel yetenekleri oluşturur (Davis, 2014). Yeni düşünceler oluşturma ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanma becerileri yaratıcılık kümesi içinde yer alır. Üçüncü ve son küme olan motivasyon ise üstün iş ve görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerindeki özellikler değişken niteliktedir. Ayrıca, bu tür özellikler eğitim sürecinden geçirilerek geliştirilebilir. Öte yandan normal düzeyin üstündeki yetenekler kalıcı özelliklerdir. Sonuç olarak bir kişinin üstün zekalı olarak tanımlanması doğuştan getirdiği yeteneklerinin yanı sıra, uygun eğitim, çevre ve kişilik gibi etkenlere de bağlıdır (Akarsu, 2001). Zeka konusunda çalışan birçok bilim adamı zekayı bileşenlerine, özellik ve boyutlarına göre farklı şekillerde tanımlamışlardır (Öznacar ve Bildiren, 2016).

1.2.1. Sperman'a Göre Zeka

Zekayı mental enerji olarak adlandırmış ve kişinin her alanda başarısına katkı sağlayan genel yetenek olarak tarif etmiştir. Sperman “g faktörü”nün (herkeste bulunan genel yetenek) herkeste olduğunu fakat farklı farklı düzeylerde olduğu için kimi insanların daha zeki olarak algılandığını ifade etmiştir. İşte tam da burada zeka düzeylerini “g” faktörünün azlığı ya da çokluğuyla ifade ederek kimi insanların dahi kimi insanların da zor öğrenen kategorisine girdiğini savunur. Bu genel zekanın bireyin yetenek ve becerilerini de kapsadığını, “g” faktörünün yanında “s” faktörünün de bireylerde farklı değişikliklere neden olabileceğini savunur (Öznacar ve Bildiren, 2016).

1.2.2. Thurstone'a Göre Zeka

Kişinin içgüdüsel davranışlarını dizginleme, hayal gücünün esnek ve geniş olması, içgüdüsel bazı davranışları somut olarak ortaya koyma ve davranışa dönüştürme becerisi olarak tanımlamıştır. Thurstone'a göre her bireyde yedi temel beceri mevcuttur. Bunlar; temel zihinsel beceriler, kavrama, sözel beceriler, hesaplama, hafıza, hızlı anlayabilme, tümevarım olarak yargılama ve mekânsal canlandırma (Öznacar ve Bildiren, 2016).

1.2.3. Catell'e Göre Zeka

Genel bir zeka kavramının olduğunu bunun altında ise iki farklı zekanın olduğunu savunur. Bunlar; akıcı zeka ve kristalize zekadır. Bu zekalar arasında bir hiyerarşi söz konusudur. Genel zeka en tepede yer alırken akıcı zeka ve ardından kristalize zeka onu izler. Akıcı zekada soyut ve esnek düşünme becerileri hâkimken, kristalize zeka ise akıcı zekanın performansı ve birikimiyle ilgilidir ve bu sayede gelişim gösterir. Akıcı zekanın ölçümü yapılırken sayılar ve şekilsel içerikli çalışmalar kullanılabilirken kristalize zekanın ölçümünde ise sözel bili dağarcığı ve genel bilgiye dayalı ölçekler kullanılabilir

1.2.4. Guilford ve Hoepfner'e Göre Zeka

Zeka farklı düzeylerde karşılaşılan bilgi ve uyarıcıların sistemli halde birleştirilmesine yarayan genel ve kapsayıcı faktördür. Bu zeka kuramında birçok yetenek alanını içeren 120 küp vardır. 5 çeşit işlem, 4 çeşit içerik ve 6 çeşit üründen oluşmaktadır.

1.2.5. Stenberg'e Göre Zeka

Analitik zeka, sentezci zeka ve pratik zeka olmak üzere 3 tür zeka vardır. Geleneksel anlayışta hazırlanan zeka testlerinin, akıl yürütme becerisi, mantıksal düşünme becerisi vb. gibi alt kategorilerle, analitik zekayı ölçtüğünü savunur. Yeni durumlara uyum sağlayan kısım ise sentezci zekadır. Pratik zeka ise her iki zekadaki becerilerin bir arada günlük yaşantıdaki zorlukları çözme gücüdür.

1.2.6. Gardner'e Göre Zeka

Her bireyde düzeyleri farklı olmak üzere 8 zeka türünün varlığını savunur. Her bireyde düzeylerinin farklılığı nedeniyle insanlar bazı alanlarda öne çıkarak farkedilir.8 zeka alanını şu şekilde adlandırır:

- a. Sözel/Dilsel zeka: Bireyin kelimelerle olan ilişkisini ifade eder. Kendini anlatma, anlatılanı anlama, sözel metinlere yatkınlık , şiir okuma ve yazmaktan hoşlanma, duygularını yazıyla dile getirme becerilerini kapsar.
- b. Mantıksal/Matematiksel zeka: Sayılarla olan ilişkiyi ifade eder. Rakamlarla uğraşma, hesaplama yapabilme ,problem çözüme becerilerini kapsar.
- c. Görsel/Mekansal zeka: Resimlerden şekillerden üç boyutlu çizimlerden hoşlanma ve uğraşma becerilerini kapsar.
- d. Bedensel/Kinestetik zeka: Bedeni üstü düzey kullanma jest ve mimiklerle hareket etme becerilerini kapsar.
- e. Müziksel/Ritmik zeka: Müzik aleti çalmaktan hoşlanma, şarkı ve melodilere yatkınlık, ritim tutuma becerileri kapsar.
- f. Sosyal/Kişilerarası zeka: Grupla çalışmayı sevme kuvvetli insani ilişkiler kurma ikna kabiliyetinde yükseklik gibi becerileri kapsar.
- g. Kişisel/İçsel zeka: Duygularını anlama, tanımlama ,iç dünyasıyla sürekli yaşama becerilerini kapsar.
- h. Doğa zekası: Doğaya karşı yatkınlık, hayvan ve çevreye karşı duyarlı ve hassas olma becerilerini kapsar.

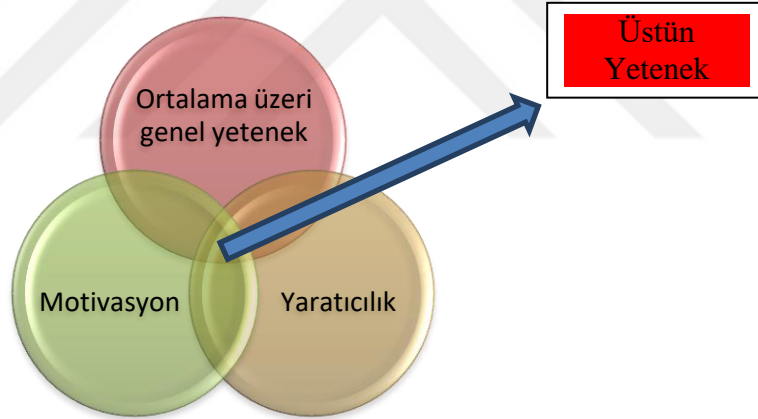
Tablo 2: Gardner'e Göre Üstün Zeka Matrisi (Gardner, 2013)

Terim	Kapsamı	Yaş odağı	Alan/Saha Statüsü	İlgili Konular
Zeka	Biyopsikolojik	Hepsi	--	--
Üstün zeka	Biyopsikolojik	Çocukluk	Alan öncesi/saha öncesi	Deneyimin kristalleşmesi
Olağanüstü zeka	Biyopsikolojik	Çocukluk	Mevcut alan/saha	Geniş kaynak arayışı ve kullanımı
Uzmanlık	Mevcut alan/saha	Ergenlik sonrası	Alanı/sahayı kabullenme	Eklenerek artan bilgi/beceri
Yaratıcılık	Gelecekteki alan/saha	Ergenlik sonrası	Alanla/sahayla çalışmaya girme	Verimli uyumsuzluk
Dahilik	Geniş alan/kapsamlı saha	Yetişkin insan	Evrensel	Çocuklukla bağlantılı

Zeka ile ilgili yapılan birçok tanımın ardında özel yetenekli öğrencilerin eğitimleri için kullanılabilecek birçok eğitim modelinin yanı sıra çeşitli kuramlar da ortaya çıkmıştır.

1.2.7. Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli

Özel yetenekli bireylerin tanımını genel yetenek özel yetenek, yaratıcılık ve görev sorumluluğu kavramlarıyla yapar. Genel yetenek, sözel ve sayısal becerilerin bir arada bulunması durumudur. Özel yetenek matematik, resim gibi alanlara dair özel ilgidir. Yaratıcılıkta yeni ve orijinal fikirler oluşturma gücü hakimdir. Görev sorumluluğu ise bireyin iş yapabilme motivasyonunu kapsar. İşte bu üç becerinin kesiştiği nokta üstün yetenektir.

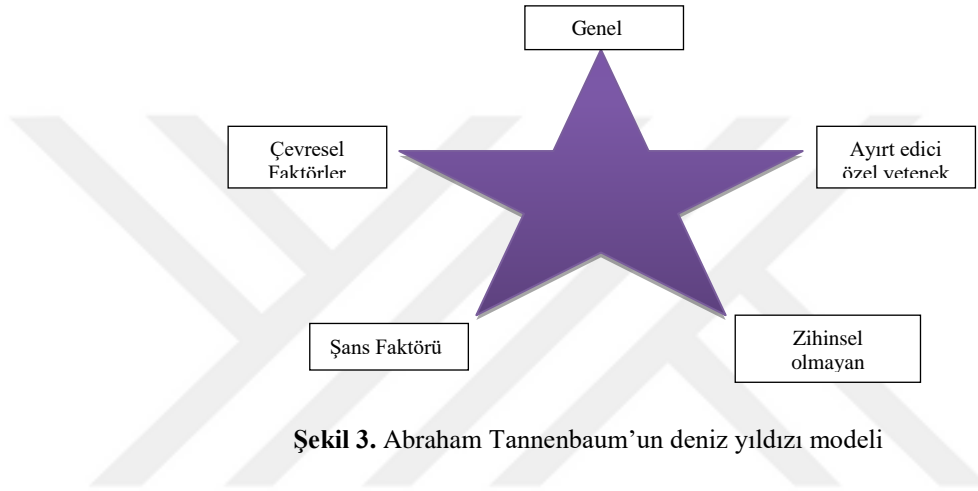
Şekil 2. Üstün yetenekliliğin grafiksel tanımı (Renzulli, 1978)

1.2.8. Dabrowski'nin Aşırı Duyarlılık Alanları Yaklaşımı

Bireyde gelişmeye eğilimli beş farklı potansiyel olduğunu savunur. Bunlar: psikomotor, duyumsal, zihinsel, imgesel ve duygusal durumlardır. Kurama göre özel yetenekli birey aşırı hareketlidir ve bu durum çevre tarafından da fark edilir.

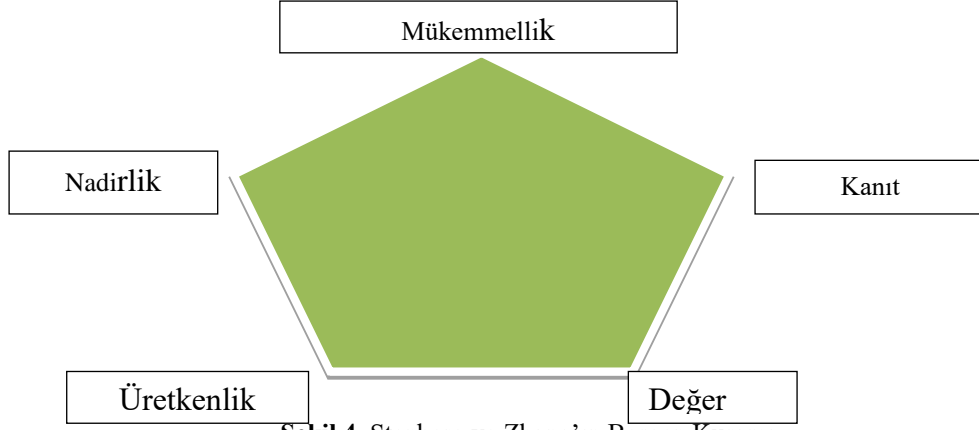
1.2.9. Abraham Tannenbaum'un Üstün yetenek Kuramı

Bireyin genel yetenek puanının belli bir aralıkta olması gerekliliğini ifade etmiştir. Resim, matematik gibi ayırt edici bir özel yeteneğe sahip olunması gerekliliğini savunmuştur. Özel yeteneğin ortaya çıkışında sadece zihin temelli faktörlerin değil psikolojik temelli faktörlerin de etkili olduğu ifade edilmiştir. Örneğin duygu durumu gibi. Çevresel faktörlerden etkilenen bireyin geliştiğini de savunmuştur. Son olarak hepsinin bileşimine şans faktörünü de dahil olduğunda üstün yeteneğin açığa çıkma sürecini tamamlanmaktadır.

1.2.10. Stenberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı

Üstün yeteneklilik için mükemmellik, nadirlik, üretkenlik, değer ve kanıt alanlarına ihtiyaç vardır. Bu alanlarda ise olması gerekli özellikler: bir ya da birkaç alanda mükemmellik, nadirlik alanı için az rastlanacak üst düzey performans, kanıt alanı için zeka testlerinden gerekli puanı alması, üretkenlik alanı için ortaya bir ürün koyabilmesi, değer alanı içinse kişinin yaşadığı toplumda yeteneğinin değerli olması gerekliliği savunulmuştur.

Şekil 4. Stenberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı

1.2.11. Taylor'un Çoklu Yetenek Kuramı

Tek başına zeka puanının yetersiz gören Taylor akademik yetenek, yaratıcılık, planlama, iletişim, öngörü ve karar verme yeteneklerinin bir arada olması gerektiğini belirtmiştir.

1.3. AKADEMİK BAŞARI

Herhangi bir öğretim kademesinde, eğitim süresince eğitimi verilen dersin ya da derslerin amaçlarına ulaşip ulaşmadığının kontrol edilmesine yönelik yapılan ölçme ve değerlendirmeler sonucunda öğrencinin aldığı o derse yönelik notların ortalaması olarak tanımlanabilir (Onuk, 2007) .

Öğrencinin akademik başarısı çoğu kez kendisi dışındakileri de ilgilendirmektedir. Ailenin ve çevrenin bazen aşırıya kaçan ilgisi akademik başarı grafiğinde zaman zaman iniş çıkışlara yol açmaktadır. Akademik başarısızlık çoğu zaman da okuldan uzaklaşmalara ve nihayetinde kopmalara neden olabilir (Fonseca, 2014).

Akademik başarı üzerinde etkili olan çeşitli değişkenler mevcuttur. Bunlar aileden, öğrenciden ve okul ortamından kaynaklanan değişkenlerdir. Ailenin sosyoekonomik düzeyi, anne-babanın tutum ve davranışları, eğitim ve disiplin anlayışının akademik başarıya etkisini doğrulayan birçok araştırma bulunmaktadır. Akademik başarı üzerinde aile önemli bir belirleyici olmakla birlikte başka değişkenler de bulunmaktadır. Öğrenciden kaynaklanan değişkenler olarak sayabileceğimiz öğrencinin zihinsel-duygusal-sosyal gelişim düzeyi, motivasyonu, ders çalışma

alışkanlıkları, okula ilişkin algıları da akademik başarı üzerinde etkilidir. Okul ve sınıf büyüklükleri, okulun fiziksel özellikleri, yönetim anlayışı ve okul iklimi, öğretmenin tutumu, tecrübesi ve yeterlilikleri okul başarısını etkilemektedir (Bahçetepe ve Meşeci Giorgetti, 2015).

1.4. METAFOR

Metafor, iki nesne veya kavramı birbirine bağlayan dilsel bir araç, bir yaşantıdan diğerine geçiş veya yaşantılar arasında karşılaştırma yapmak üzere iki değişik fikrin bağlantılandırıldığı sembolik bir dil yapısı ve olayların oluşumu, işleyişi hakkında düşüncelerimizi yapılandıran ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri olarak kabul edilmektedir (Saban, 2008).

Metafor (benzetme/mecaz) sözcüğü, Türk Dil Kurumu tarafından “bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” olarak tanımlanmaktadır. Lakoff ve Johnson’a (2005) göre metafor; bir düşünce malzemesi, insan kavrayışının bir şekli ve sadece bir söz figürü değil aynı zamanda da bir düşünce figürüdür. Bu bağlamdan hareketle metaforlar, bir bireyin zihninin belli bir anlayış (kavrayış) biçiminden başka bir anlayış (kavrayış) biçimine hareket etmesini sağlayarak o bireyin belli bir olguyu başka bir olgu olarak görmesine olanak tanır. İnsanların düşünme sürecinin ve kavramsal sistemlerinin metaforlar ile yapılandırıldığı kabul edilmesi, eğitimde insanların belirli bir olguya ilişkin algılarının betimlenmesinde bunların sıklıkla kullanılmasını sağlamıştır (Saban, 2008).

Metafor TDK sözlüğünde ise mecaz anlamında; “bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz; bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma” şeklinde tanımlanmıştır. Türkçemizde, metafor kavramına karşılık istiare kavramı kullanılmaktadır. TDK’ da, metafor kavramına karşılık olarak mecaz ve istiarenin kullanılabilceği belirtilir. Fakat özellikle benzeyenin anlatıldığı istiarenin, metaforu karşılamaya daha uygun olacağı söylenebilir. Çoğunlukla benzeyenin, bilinen ve somut olmasına dikkat edildiği için, buradan hareketle bilinmeyene ve soyut olana varılır. Bunu sağlamak adına da hikâyeler, masallar, teşbihler, örnekler kullanılır (Aydın, 2010).

Metaforlar, analiz edilmek istenen kavramlarının nasıl algılandığını ortaya çıkarmaya katkı sağlar. Metaforlar, sayesinde kavramların bireyler tarafından nasıl algılandığını anlaşılr. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin belirlenen kavramlara yönelik bakış açıları metafor yöntemi kullanılarak hazırlanan anketle yansıtılmaya çalışılacaktır. Bu sayede öğrencilerin bu durum nedeniyle karşılaşacağı güçlüklerle karşı çeşitli çözümler üretmek mümkün olacaktır. Metaforlar, anlaşılması zor kavramların benzetme yoluyla bilinen kavramlarla anlatılması olarak resmi ve resmi olmayan öğrenmelerde karşımıza çıkmaktadır. Metaforlar, insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak düşünülmektedir (Cerit, 2008). Metaforlar yoluyla öğrenme, bilgilerin daha kalıcı ve anlamlı olmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin bilgiyi kalıcı bir şekilde öğrenmesinde metaforlardan yararlanmak öğrenme-öğretme açısından etkili olmaktadır.

Metaforlar, eğitimciler için iki şey arasında karşılaştırma yapmak, iki şey arasındaki benzerliklere dikkat çekmek veya bir şeyi başka bir şeyin yerine koyarak açıklamak için fırsat tanır. Örneğin, “*Öğretmen bahçıvan gibidir.*” veya “*Öğretmen bahçıvana benzer.*” dendiğinde, öğretmenin bahçıvana benzeyen yönlerine dikkat çekmek için “bahçıvan” imgesi kullanılır. Buna göre, herhangi bir metafor ilişkisinde, en az üç temel öğenin varlığından söz edilmesi gerekmektedir (Saban, 2009).

1. Metaforun konusu,
2. Metaforun kaynağı,
3. Metaforun kaynağından metaforun konusuna atfedilmesi düşünülen özellikler dolayısıyla, herhangi bir metafor ilişkisinde, metaforun *kaynağı*, metaforun *konusunu* farklı bir bakış açısıyla anlamada ve açıklamada bir filtre veya süzgeç işlevi görür.

Literatür tarandığında eğitim bilimleri alanında metaforla ilgili yapılan çalışmaların oldukça fazla olduğu görülmüştür. Fakat BİLSEM’ler ve özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalar daha sınırlıdır. Özel yeteneklilerde metafor çalışması ise oldukça azınlıktadır. Aşağıda bu araştırmaların bir kısmına özelliklerine göre verilmiştir.

1.5. BİLSEM VE ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kazu ve Şenol (2012), “Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin Öğretmen görüşleri” konulu çalışmasının sonucunda Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlerden olumsuz olanları dışında diğerlerine genel olarak katıldıkları belirlenmiştir.

Erdoğan (2013), “Üstün zekâlı kızların bilime yönelik Tutumları ve bilim insanı imajları” konulu çalışmasının sonucunda diğer araştırmalardan farklı olarak üstün kız öğrencilerin özellikle gülümseyen kadın bilim insanı çizdikleri ortaya çıkmıştır.

Talas ve Talas ve Sönmez (2013), “Bilim sanat merkezlerine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin okullarında yaşadıkları problemler” konulu çalışmalarının sonucunda Üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerinden yola çıkıldığında okul müdürlerinin ve idarecilerin bu öğrencilerin varlığından dahi haberdar olmadıkları, bu öğrencilerle olumlu iletişim kuramadıkları anlaşılmaktadır.

Kahraman ve Bedük (2014), “Üstün Yetenekli/Zekâlı 6., 7., 8. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” konulu çalışmalarının sonucunda Üstün yetenekli öğrencilerin çoklu zekâ alanları puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Üstün yetenekli öğrencilerin çoklu zekâ alanlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiği bulgulara göre, sözel dilsel zekâ, mantıksal matematiksel zekâ, müziksel-ritmik zekâ, ve doğacı zekâ alanlarında anlamlı farklılık bulmuşlardır.

Taşcılar ve Cinan (2014), “Üstün ve Normal Öğrencilerin Yönetici İşlevlerinin ve Çalışma Belleklerinin Değerlendirilmesi ve İhtiyaçlarına Yönelik Eğitim Programının Uygulanması” konulu çalışmalarının sonucunda planlama puanlarından toplam hamle sayısı, toplam yürütme zamanı, toplam süre ve zaman ihlali puanları; Görsel İşitsel Sayı Dizisi Testinin işitsel yazılı ve görsel yazılı alt-testleri; kelime uzamı ve cümle – sayı uzamı görevleri; okuma hızı ve WISC –R zekâ ölçeğinde, (şifre dışında) bütün alt testlerde üstün öğrenciler lehine anlamlı farklar saptanmıştır.

Alkan (2015), “Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirlemeleri Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi” konulu çalışmasının sonucunda öğretmenlerin

üstün yeteneklileri belirlemeleri üzerine yapılan çalışmalar öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliklerini ve bu konudaki eğitimin önemini ortaya koymaktadır.

Çelik-Şahin (2014), “Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin bu kurumlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi” konulu çalışmasının sonucunda Araştırmaya katılan iki şehirdeki Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 100 üstün yetenekli öğrencinin tamamı bu merkezlerin faydası olduğuna inanmaktadır. Araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrenciler, bu merkezlerin, bilmediği konuları öğreten, daha çalışkan ve başarılı olmayı sağlayan, zeka ve yetenek gelişimine katkıda bulunan kurumlar olduğunu iletmışlerdir.

Kaya (2013), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi ve BİLSEM’ler” konulu çalışmasının sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde gelişmiş ülkelerde uygulanan örnekler ve politikalar incelenip, geçmişten gelen kültürel zenginliklerimizle birlikte ülkemiz şartlarına uygun modeller ve politikalar geliştirilmesi gerektiği bulunmuştur.

Beşkardeş (2007), “Üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin Yabancı dil (İngilizce) öğretiminde Metafor sisteminin uygulanması” konulu çalışmasının sonucunda yabancı dil dersinde metafor tekniği uygulanan deney grubu öğrencileri, geleneksel öğretim metodunun uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinden akademik başarı düzeyi bakımından daha başarılıdır.

Satmaz (2016), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM ve Matematik Kavramına Ait Metaforik Algılarının İncelenmesi” konulu çalışmasının sonucunda Üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ana amacı ele alındığında üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM kavramına ilişkin algılarının olumlu olduğu söylenebilir.

Özsoy (2014), “Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci, Öğretmen ve Velilerinin Üstün Yetenekli Öğrenci Kavramına İlişkin Metaforları” konulu çalışmasının sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını; yüksek performans gösteren, uygun eğitime gereksinim duyan, anlamak için çaba gerektiren, değerli, yaşitlarından farklı görünen, geniş kapasiteli ve çok yönlü olarak algıladıkları görülmüştür.

Yılmaz ve Güven (2015), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi ve Beden Eğitimi Öğretmeni Kavramlarına Yönelik Algılarının Çizme Yazma Tekniği ile İncelenmesi” konulu çalışmasının sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin çizimlerinde beden eğitimi dersini fiziksel, sosyal, duygusal açıdan gelişimlerini

destekleyici unsurları içeren oyunların oynandığı, akran ve öğretmen ile pozitif etkileşimlerin yaşandığı bir alan olarak nitelendirdikleri görülmüştür

Çapan (2010), “Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları” konulu çalışmasının sonucunda öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencileri, yüksek performans gösteren, geniş kapasiteli, üretken, yaratıcı, çok yönlü, ileriye görebilen ve geleceğe yön veren, araştıran ve olaylara farklı bakabilen, yaşlılarından farklı, gizemli ve anlamak için çaba gerektiren ve değerli bireyler olarak algıladıkları görülürken aynı zamanda kontrol edilmeye ve yönlendirilmeye açık olarak algıladıkları da görülmüştür.

Çepni ve Gökdere (2005), “Üstün yeteneklilerin fen öğretmenlerine yönelik hazırlanan bir hizmet içi eğitim çalışmasının öğrenme ortamına yansımaları” konulu çalışmasının sonucunda seminer programı öncesinde ilgili öğretmenlerin proje tabanlı öğrenme konusunda yeterli bilgi seviyesine sahip olmadıkları ve bu süreçteki rollerinin tam olarak farkına varamadıkları görülmektedir. Seminer sonunda yapılan mülakatlarda ise ilgili programın, katılımcıların mesleki gelişim, öz güven, motivasyon, öğretim yöntemlerini ve özellikle de araştırma projesi hazırlama ile ilgili bilgi alt yapılarının zenginleştirmesinde önemli katkılar sağlamış olması yürütülen HİE seminerinin belli ölçüde amacına ulaştığının bir göstergesidir.

Öztürk, Akkan ve Kaplan (2014), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Kavramına Yönelik Algılarının İncelenmesi” konulu çalışmasının sonucunda öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe matematik kavramını daha çok matematiğin doğasıyla ilişkilendirdiklerini, küçük sınıf düzeylerinde ise matematik kavramını insan ihtiyaçlarına bağlı durumlarla ilişkilendirmektedirler

Oğurlu, Öpengin ve Hızlı (2015), “Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları” konulu çalışmasının sonucunda kız ve erkek öğrencilerin okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforların oluşturduğu kavramsal kategoriler arasında görülen farklılıklar anlamlı bulunmuştur. Kız öğrencilerin gelişim, dönüşümün olduğu sosyal bir ortam ve paradoksal ortam kategorilerinde erkek öğrencilerden daha fazla metafor ürettikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin ise baskıcı şekillendirici bir ortam, bilgilendirici öğretici bir ortam ve huzur veren koruyucu bir ortam kategorilerinde daha fazla metafor ürettikleri görülmektedir

Mertol, Doğdu ve Yılar (2013), “Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları” konulu çalışmasının sonucunda öğrenciler, metafor okuruna, okurun metaforun niyetine ilişkin tahminleri olarak,

Sosyal Bilgiler dersinin soyut olmaması, yaşamın türlü boyutlarını doğal niteliklerle yansıtılabilen bir ders ve bu dersin gerekli ve önemli olduğuna inandıklarını göstermişlerdir.

Tortop ve Kunt (2013), “Türkiye’deki Üstün Yetenekli Öğrencilerin Bilim vve Sanat Merkezlerine İlişkin Metaforik Algıları” konulu çalışmasının sonucunda Öğrencilerin BİLSEM’ler hakkındaki görüşleri; bilgi kaynağı ve aktarıcısı, eğlenceli öğrenme ortamı, güvenli öğrenme ortamı, eğitsel ihtiyaçlarının karşılandığı ortam şeklindedir. Ayrıca üstün yetenekli öğrenciler BİLSEM’leri; gelişimlerinin olduğu ortam yönlendirici/şekillendirici, destekleyici, değerli (verimli) öğrenme ortamı ve işbirlikli öğrenme ortamları olarak gördüklerini metaforlar yoluyla ifade etmişlerdir.

Özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında ağırlıklı olarak ders ve konulara ilişkin görüşlerinin yansıtıldığı çalışmalar öne çıkmaktadır. Örneğin, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, beden eğitimi gibi konulara dair görüşleri veri kaynağını oluşturmuştur. Çalışmaların bir kısmı ise bilim sanat merkezi hakkındaki düşünceleri ve idarecilerle ilgili düşüncelerini konu almıştır. Çalışmalardan sadece bir tanesinde öğrenci, öğretmen ve veliden üstün yetenekli kavramına ilişkin metaforlar üretmeleri istenmiştir. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki özel yetenekli öğrencilere yönelik üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarını birlikte sorgulayan bir çalışma bulunmamaktadır.

1.6. PROBLEM CÜMLESİ

Özel yeteneğin geleceğin inşasında en büyük katkı malzemesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu bireylerin eğitim öğretim ortamı içerisinde karşılaştıkları güçlüklerin yanı sıra velileriyle de farklı hedefler koyma noktasında zaman zaman ayrıştıkları görülmektedir. Sadece özel yeteneği nedeniyle tüm alanlarda yüksek akademik başarı beklentisi bu bireyler için oldukça zorlayıcı bir durumdur. Bu nedenle özel yetenekli çocuklarla velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına yönelik algılarının farklı olduğu ve bu farkın ne düzeyde olduğunun araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki 6. ve 7. Sınıf öğrencileriyle, velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforlarına ilişkin görüşleri tespit ederek ve bu yönde elde edilen bulgulara göre öğrencilerin kendilerini velilerin de çocuklarını daha iyi tanımasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Ayrıca günlük yaşamlarında sıkça kullandıkları ve karşılaştıkları bu kavramların anlamlarını bilmeleri amaçlar arasındadır. Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren BİLSEM'lerdeki bu öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımasını, genel olarak bu öğrencilerin bakış açılarının neler olduğu ve özel yetenekli öğrencilerin velilerinin de bu alanla ilgili yapılan çalışmaların sınırlılığı nedeniyle çalışma verilerinden en üst düzeyde faydalanmaları amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Özel Yetenekli öğrencilerin üstün/özel yetenekle ilgili metaforları nelerdir?
2. Özel Yetenekli öğrencilerin zeka ile ilgili metaforları nelerdir?
3. Özel Yetenekli öğrencilerin akademik başarı ile ilgili metaforları nelerdir?
4. Özel Yetenekli öğrencilerin velilerinin üstün/özel yetenekle ilgili metaforları nelerdir?
5. Özel Yetenekli öğrencilerin velilerinin zeka ile ilgili metaforları nelerdir?
6. Özel Yetenekli öğrencilerin velilerinin akademik başarı ile ilgili metaforları nelerdir?
7. Özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin "üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı" ile ilgili ürettikleri metaforlar nelerdir?
8. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin "üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı" ile ilgili ürettikleri metaforlar nelerdir?

1.8. KONUSU

Bilim ve sanat Merkezi'ndeki 6. ve 7. Sınıf öğrencileriyle, velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarıyla ilgili metaforlarının incelenmesiyle çıkacak bulgu ve sonuçları ortaya koymaktır.

1.9. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Özel yetenekli öğrencilerin benlik algıları ve benlik saygılarının gerçekçi ve olumlu yönde olması beklenen ve istenilen bir durumdur. Özel yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramlarına bakış açıları hem aile içi ilişkilerin daha sağlıklı olması hem de birbirlerine karşı daha empatik olmaları açısından önem taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre özel yetenekli bireylerin ve velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforlar hakkında görüşlerine başvurulmuş olması bu kavramlara iki grubun yüklediği değerleri göstermesi ve ayrışan yanlarını ortaya koyması nedeniyle de önemlidir.

Alanyazın incelendiğinde özel yetenekli öğrenciler ve velilerinin eş zamanlı olarak benzer kavramlar hakkındaki metaforlarını inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum yapılacak bu çalışmanın önemini arttıran bir başka faktördür.

YÖK’ün tez arama sayfasında “özel yetenek” kavramı aratıldığında 40 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. Bunların çoğunluğu güzel sanatlar ve spor liselerinde yapılan müzik resim beden eğitimi alanlarındaki çalışmaları kapsamaktadır. “Üstün yetenek” kavramı aratıldığında 123 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. “Zeka” kavramı aratıldığında 993 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. “Akademik başarı” kavramı aratıldığında 1131 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. “BİLSEM” kavramı aratıldığında 15 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. “Metafor” kavramı aratıldığında 149 adet yayınlanmış ve yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmuştur. Tüm kavramların birlikte bulunduğu ve bir arada incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu da yapılan çalışmanın en önemli özelliklerindedir.

1.10. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin konunun önemini anladıktan sonra formu istekli ve objektif doldurdıkları,

2. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin veri toplama aracına içten cevap verdikleri,
3. Araştırmanın amaçlarına uygun verilerin toplanmasında, veri toplama araçları istenilen şartları taşıdığı,
4. Araştırmada toplanan veriler üzerinde yapılan gruplamalarda nesnel davranıldığı, ölçüm sonuçlarının güvenilir ve geçerli olduğu,
5. Araştırmaya dâhil edilemeyen sürekli devamsız öğrencinin sonuçları etkilemedikleri,
6. Çalışmanın yapıldığı tarihte Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki istatistikî bilgilerin gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

1.11. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Çalışma, ölçeğin verileriyle,
2. Uygulamanın yapıldığı Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nin 6. ve 7. sınıfındaki 60 öğrenciyle,
3. Uygulamanın yapıldığı Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nin 6. ve 7. sınıfındaki öğrencilerin 52 velisiyle sınırlıdır.

1.12. TANIMLAR

Üstün/özel yetenekli öğrenci: Akranları içerisinde göstermiş oldukları performans düzeyleriyle öne çıkan, farklı ve özel ilgi alanlarına sahip olan bireylerdir. Bu üst düzey performansları bazen akademik alanda kendini gösterirken, bazen de sanat, spor alanlarında ortaya çıkabilir.

Metafor: Bir kavramın ya da sözcüğün bilinen tanımının dışında somut ya da soyut başka kavramlarla imgelemesidir. Yapılan bu benzetmeler kişinin kendine özeldir ve onu diğerlerinin yaptığı tanımlarından ayırır.

Bilim Sanat Merkezi (BİLSEM): Özel yetenekli tanısı almış öğrencilerin okul saati dışında kendi özel yetenek alanıyla ilgili destek eğitimi almak amacıyla devam ettikleri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi kurumlardır. Özel yetenekli öğrencilerin mevcut performanslarını daha ileri taşımayı amaçlayan BİLSEM'lerde öğrencilerle proje tabanlı eğitim anlayışı doğrultusunda etkinlikler, atölye çalışmaları yapılmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, veri toplama aracının hazırlanması, verilerin toplanması ve çözümlenmesi açıklanmaktadır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji bir fenomenin doğasını, bir şeyi kendisi yapan şeyi, o olmaksızın kendisi tamamlayamayacağı şeyi sorgular (Patton 2014). Fenomenolojik analiz bir kişi ya da bir grup insanın bir fenomene dair yaşamış olduğu tecrübenin anlamı, yapısı ve özünü anlamayı ve daha net hale getirmeyi amaçlar (Patton, 2014). Fenomenoloji kuramsal bir görüş açısı olup “şey”lerin yüzeysel değerinden kazanılan doğrudan deneyimi araştırır. Bu yaklaşımın felsefi görüş açısını oluşturan üç özellik vardır. Bunlar (Balcı, 2010):

1. Öznel bilinç önemlidir.
2. Bilinç aktif olarak katkı sağlar.
3. Bilinç yansıtma yoluyla doğrudan bilgiyi sağlar.

Fenomenoloji deseni, farkında olduğumuz ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim, bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur. Üstün yetenekli çocuklarla yapılan bu tür araştırmalarda ailelerinin üst düzey akademik beklentileri nedeniyle çocukluklarını yaşayamadıkları sonucu çıkmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırmalar, “durumları ve olayları katılımcıların bakış açılarından anlamaya çalışırlar; dolayısıyla, katılımcıların çoğunlukla doğrudan araştırmanın içinde yer alması söz konusudur” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Karadeniz, Demirel ve Akgün, 2015).

Fenomenografik araştırma yaklaşımı ise özellikle eğitim araştırmalarda, düşünme ve öğrenme hakkındaki birtakım soruları cevaplamak için geliştirilmiştir. Bu yaklaşımın ortaya atılmasının en temel nedeni, yapılan gözlemler sonucunda öğrenmenin gerçekleşmesinde bireysel farklılıkların dikkat çekmesidir (Karasar, 2009).

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton, 2014). Maksimum çeşitlilik örneklemesinin amacı görece olarak küçük bir örneklem oluşturarak, bu örnekleme bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmada amaç genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu amaçla 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Kırşehir ilindeki Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) eğitim alan 6. ve 7 sınıf öğrencileri ve velileri örneklem olarak seçilmiştir. Uygulamanın hedef kitlesini, evrenini 75 kişiden oluşan 6. ve 7. sınıf öğrencileri ve velileri oluşturmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin 60'ına, velilerin ise 52'sine ulaşılmıştır. Uygulamaya 6. sınıflardaki 12 öğrenciden 9'u ve 7. sınıflardaki 63 öğrenciden 51'i olmak üzere toplam 60 öğrenci katılmıştır. Öğrenci ve velilerin tamamına, devamsızlık, hastalık, bazı formların geri dönmemesi, bazı öğrenci ve velilerin formu doldurmaya gönüllü olmaması gibi nedenlerden dolayı ulaşılamamıştır. Elde edilen istatistik veriler yorumlanırken öğrenci-veli ayrı, öğrenci-veli ortak olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmada her öğrenciye ve veliye katılımcı kodu verilmiştir (Öğrenci:Ö , Veli:E).

Araştırmanın çalışma grubunu, Kırşehir ili Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nin 6. ve 7 sınıflardaki 60 öğrenci ve 52 veli oluşturmaktadır.

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımlarının yüzdeler ve frekansları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımlarının Yüzdeler ve Frekansları

Cinsiyet	Öğrenci (f 60)	%	Veli (f 52)	%
K	29	48%	26	50%
E	31	52%	26	50%
Toplam	60	100%	52	100%

Tablo 3'e göre çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin toplam sayısı 60'tır. Bunların 29'u (%48) kız, 31'i (%52) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ayrıca velilerin toplam sayısı 52'dir. Bunların 26'sı (%50) kadın, 26'sı (%50) erkeklerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilere ilişkin kişisel bilgi formlarındaki bilgilerin yüzdeler ve frekansları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kişisel Bilgi Formlarındaki Cevaplarına Göre Maddelerin Yüzdeler ve Frekansları

Öğrenci Kişisel Bilgi Formlarının Verileri			
Form Maddesi	Seçenek	Dağılım	
		f	%
Cinsiyet	K	29	%48
	E	31	%52
	Toplam	60	%100
Öğrencinin Yetenek Alanı	Zihinsel	39	%65
	Resim	9	%15
	Müzik	12	%20
	Toplam	60	%100
Öğrencinin Bilsem'deki Öğrenim Süresi	2 yıl	9	%15
	3 yıl	18	%30
	4 yıl	7	%12
	5 yıl	26	%43
	Toplam	60	%100
Babanın Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	0	%0
	İlkokul	1	%2
	Ortaokul	4	%7
	Lise	14	%23
	Üniversite	35	%58
	Yüksek Lisans- Doktora	6	%10
Toplam	60	%100	
Babanın Mesleği	İşçi	6	%10

	Memur	22	%37
	Esnaf	5	%8
	Profesyonel Meslek	22	%37
	Diğer	5	%8
	Toplam	60	%100
Annenin Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	0	%0
	İlkokul	5	%8
	Ortaokul	9	%15
	Lise	20	%33
	Üniversite	25	%42
	Yüksek Lisans- Doktora	1	%2
	Toplam	60	%100
Annenin Mesleği	Ev hanımı	42	%70
	İşçi	0	%0
	Memur	7	%12
	Esnaf	0	%0
	Profesyonel Meslek	11	%18
	Diğer	0	%0
	Toplam	60	%100
Aylık Ortalama Gelir	0-1300tl Arası	5	%8
	1301-3000tl Arası	21	%35
	3001-5000tl Arası	20	%33
	5001-7000tl Arası	9	%15
	7001tl ve üzeri	5	%8
	Toplam	60	%100
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	6. Sınıf	9	%15
	7. Sınıf	51	%85
	Toplam	60	%100

Tablo 4'e göre kişisel bilgi formundaki 10 madde incelenmiş, frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Buna göre frekans dağılımlarına bakıldığında cinsiyet maddesinde erkek (31), yetenek alanı maddesinde zihinsel (39), öğrenim süresi maddesinde 5 yıl (26), baba öğrenimi maddesinde üniversite (35), baba meslek maddesinde memur ve profesyonel meslek (22), anne öğrenim maddesinde üniversite (25), anne meslek maddesinde ev hanımı (42), aylık gelir maddesinde 1301-3000tl Arası (21), sınıfa göre dağılım maddesinde 7. Sınıf (51) maddeleri frekans en yüksek maddeler olmuştur.

Araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velilerine ilişkin kişisel bilgi formlarındaki bilgilerin yüzdeler ve frekansları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerinin Kişisel Bilgi Formlarındaki Cevaplarına Göre Maddelerin Yüzdelik Oranları ve Frekansları

Veli Kişisel Bilgi Formlarının Verileri			
Form Maddesi	Seçenek	Dağılım	
		f	%
Cinsiyet	K	26	%50
	E	26	%50
	Toplam	52	%100
Öğrencinin Yetenek Alanı	Zihinsel	34	%65
	Resim	12	%23
	Müzik	6	%12
	Toplam	52	%100
Öğrencinin Bilsem'deki Öğrenim Süresi	2 yıl	5	%10
	3 yıl	15	%29
	4 yıl	10	%19
	5 yıl	22	%42
	Toplam	52	%100
Babanın Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	4	%8
	İlkokul	17	%33
	Ortaokul	7	%13
	Lise	8	%15
	Üniversite	16	%31
	Yüksek Lisans-Doktora	0	%0
Toplam	52	%100	
Babanın Mesleği	İşçi	9	%17
	Memur	12	%23
	Esnaf	7	%13
	Profesyonel Meslek	9	%17
	Diğer	15	%29
	Toplam	52	%100
Annenin Öğrenim Durumu	Okur Yazar değil	16	%31
	İlkokul	16	%31
	Ortaokul	3	%6
	Lise	8	%15
	Üniversite	9	%17
	Yüksek Lisans-Doktora	0	%0
Toplam	52	%100	
Annenin Mesleği	Ev hanımı	43	%83
	İşçi	0	%0

	Memur	5	%10
	Esnaf	0	%0
	Profesyonel Meslek	3	%6
	Diğer	1	%2
	Toplam	52	%100
Aylık Ortalama Gelir	0-1300tl Arası	11	%21
	1301-3000tl Arası	18	%35
	3001-5000tl Arası	11	%21
	5001-7000tl Arası	8	%15
	7001tl ve üzeri	4	%8
	Toplam	52	%100
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	6. Sınıf	8	%15
	7. Sınıf	44	%85
	Toplam	52	%100

Tablo 5'e göre kişisel bilgi formundaki 9 madde incelenmiş ve frekans, yüzde dağılımları yapılmıştır. Buna göre frekans dağılımlarına bakıldığında cinsiyet maddesinde kadın (26), erkek (26), öğrencinin yetenek alanı maddesinde zihinsel (34), öğrenim süresi maddesinde 5 yıl (22), baba öğrenimi maddesinde ilkökul (17), baba meslek maddesinde diğer (15), anne öğrenim maddesinde okur yazar değil (16) ilkökul (16), anne meslek maddesinde ev hanımı(43), aylık gelir maddesinde 1301-3000tl Arası (18), sınıfa göre dağılım maddesinde 7. Sınıf (44) maddeleri frekansı en yüksek maddeler olmuştur.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramlarına yönelik metaforların belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından 3 bölümden oluşan bir form geliştirilmiştir. İlk bölümde kişisel bilgilere ilişkin sorular, ikinci bölümde “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramlarına yönelik metafor soruları ve üçüncü bölümde de katılımcıların düşünce ve görüşlerinin istendiği kısım yer almıştır.

Form geliştirme sürecinin ilk aşamasında araştırma kapsamında tanımlanan problem ve belirlenen amaçlar temel alınmıştır. Bu amaçla alanyazın taraması yapılmış ve konuyla ilgili çalışmalar gözden geçirilmiştir. Danışman-öğrenci işbirliğiyle formda

yer alması gereken konular belirlenmiştir. İkinci aşamada ise belirlenen konular doğrultusunda gerekli sorular oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada form maddelerinin dil ve anlatım ve teknik açıdan uygunluğunun belirlenmesi için uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü almak için araştırmanın problemi ve amaçlarını içeren bir form hazırlanarak çeşitli alanlardan 4 uzmana (Psikolojik danışman, Eğitim Programları bölümü, Özel yeteneklilerle çalışan Fen ve Türkçe Öğretmenleri) sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda içerik ve ifade hataları yeniden düzenlenmiş, forma son hali verilmiştir. Dördüncü aşamada ise hazırlanan form Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 5 erkek ve 5 kız öğrenci ve 6 veliye uygulanarak pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler göz önünde bulundurularak forma son hali verilmiştir.

Hazırlanan formun Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi'nde uygulanabilmesi için Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler (Ek-III) alınmıştır. Veriler 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı 1. yarıyılı içerisinde toplanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerle yapılan uygulamanın tamamı yüz yüze sınıf ortamında ya da rehberlik servisinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın hedef kitlesini 75 kişiden oluşan 6. ve 7. sınıflar ve velileri oluşturmuştur. Uygulamaya 6. sınıflardaki 12 öğrenciden 9'u ve 7. sınıflardaki 63 öğrenciden 51'i olmak üzere toplam 60 öğrenci katılmıştır. Diğer öğrencilere devamsızlık, hastalık, sınavı olması vb. nedenlerden dolayı ulaşılammıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 28'i kız 31'i ise erkektir. Öğrenci ve veli formlarına daha kolay işlem yapılabilmesi için numara verilmiştir. Çalışmada öğrenciler "Ö", veliler ise "E" harfiyle simgelenmiş ve bu kısaltmaların yanına kaçınıcı kişi olduklarını gösteren numaralar verilmiştir. Uygulama esnasında gruplara girilerek öğrencilerin sorularına bizzat cevap verilmiştir. Velilerin bir kısmına BİLSEM'de uygulama yapılmış bir kısmı ise gerekli açıklamaların yapılmasından sonra evde doldurup teslim etmek üzere zarfla formları teslim almışlardır. Velilere birebir olarak ya da telefon aracılığıyla gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Araştırmada Miles ve Huberman (1994)'ın araştırmanın güvenilirliği için önerdiği R (Güvenirlilik) = Na (Görüş Birliği) / [Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)] formülü kullanılmıştır. Güvenirlilik hesaplarının %70'in üzerinde olması güvenirlilik için yeterli görülmektedir (Saban, 2009).

Metinler farklı iki uzman tarafından kodlanarak gruplamanın güvenilirliği hakkında veri elde edilmiştir. Güvenirlik katsayısı Miles ve Huberman (1994)'ın araştırmanın güvenilirliği formülüne göre;

Öğrenci formundaki:

1. Üstün/özel yetenek kavramı için %89,
2. Zeka kavramı için %91,
3. Akademik Başarı kavramı için %94, olarak hesaplanmıştır.

Veli formundaki:

1. Üstün/özel yetenek kavramı için %92,
2. Zeka kavramı için %96,
3. Akademik Başarı kavramı için %94, olarak hesaplanmıştır.

Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde olması bu çalışmadaki verilerin güvenilirliği için yeterli görülmektedir.

2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi hacimli olan nitel materyali alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerini ifade etmek için kullanılır (Patton, 2014). İçerik analizinin temel amacı toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Ayrıca içerik analizinin temelinde işlemin birbirine benzeyen verilerini belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde organize ederek yorumlamak olduğu görülmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2008).

Ölçekten elde edilen verilerinin içerik analizi tekniğine göre analiz edilmesi ve yorumlanması, aşağıda belirtilen aşamalarda gerçekleştirilmiştir (Saban, 2009).

- a. Kâğıtların okunması ve numaralandırma aşaması: Öncelikle özel yetenekli öğrencilere ve velilerine ait formlar okunmuş ve her kâğıda birer numara verilmiştir. Numara verilen kâğıtlar, metaforlarla birlikte tablo haline getirilmiştir.

- b. Eleme aşaması: Tüm öğrenci formları değerlendirmeye alınırken 5 veli formu konularla ilgili metaforun olmaması ya da birden fazla metafor olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır
- c. Gruplama aşaması: Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin oluşturdukları metaforlar, ortak özellikleri ve ortak alanlarının belirlenmesi amacıyla içerik analizi tekniği kullanılarak daha küçük gruplara ayrılmıştır.
- d. Kategori oluşturma aşaması: Değerlendirmeye alınan ve sıralanan metaforlar, metaforların içerdikleri anlamlar temel kategoriler altında toplanmıştır. Bazı metaforlar cümledeki içerik ve anlamları farklı olduğu için farklı kategoriler altında incelenmiştir (Örneğin: güneş, kardelen çiçeği gibi.). Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılarak, frekans ve yüzdeler grafik veya tablolar halinde gösterilmiştir.

Çalışmanın ilk aşamasında çalışma grubunu oluşturan 60 özel yetenekli BİLSEM öğrencisinden ve 52 veliden üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Daha sonra bu metaforlar incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak 5 velinin ürettiği metaforlar; araştırmanın amaçlarına uygun olmaması, birden fazla metafor üretme ve belirgin bir açıklamanın yapılmaması gibi nedenlerden araştırma kapsamına alınmamıştır. Öğrencilerle yüz yüze yapılan uygulamalar sonrasında öğrenci formlarında herhangi bir eleme yapılmamıştır.

Özel yetenekli öğrenciler için 1. kavram olan “üstün/özel yetenekli” kavramında 57, 2. kavram olan “zeka” kavramında 58 ve 3. kavram olan “akademik başarı” kavramında 56 metafor araştırmanın temel veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Veliler için 1. kavram olan “üstün/özel yetenekli” kavramında 47, 2. kavram olan “zeka” kavramında 46. 3. kavram olan “akademik başarı” kavramında 46 metafor araştırmanın temel veri kaynağı olarak belirlenmiştir. İkinci aşamada ise araştırma kapsamına alınan metaforlar kodlanmıştır. Bu kodlama aynı ifadelerin belirlenmesi ile frekanslarının belirlenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre her kavram için ayrı olmak üzere “metafor tablosu” oluşturulmuştur. Bu aşamada 2 uzmanla birlikte çalışılarak alt kategoriler belirlenmiş ve özel yetenekli öğrencilere ve velilere ait metaforlar 6 metafor başlığı altında toplanmıştır.

Bunlar:

1. Amaç-hedefe ulaşan olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı,
2. Dikkat çeken/fark edilen olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı,
3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı,
4. Kendine özgü olan olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı,
5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı,
6. Yararlı faydalı olan olarak üstün/özel yetenek, zeka, akademik başarı olarak kategorize edilmiştir.

Araştırmayla ilgili sonuçların analizinde Microsoft Office Excel ve Word programlarından faydalanılmıştır. Bu doğrultuda tablo ve grafikler oluşturularak her tabloya ait ilgili veriler yazılmış ve gerekli yorumlar yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde özel yetenekli öğrenciler ve velileri tarafından üretilen metaforlara ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1. ÖZEL YETENEKLI ÖĞRENCİLERİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, ”ZEKA”, “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARINA İLİŞKİN METAFORLARI VE KATEGORİLERE GÖRE DAĞILIMLARI

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek”, ”zeka”, “akademik başarı” kavramlarına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları Tablo 6, 7 ve 8 de verilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramlarına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 6. Özel Yetenekli Öğrencilerinin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
-------------	---------	------------	-----------

1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek	Bilgisayar	1	2%
		Çalışmak	1	2%
		Dahi	1	2%
		Hızlı tren	1	2%
		Işınlanmak	1	2%
		Sandalye	1	2%
		Uçak	1	2%
		Yarış arabası	2	3%
		Yol ayrımı	1	2%
		Yüce Dağ	1	2%
		Toplam	11	18%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek	Beceri	1	2%
		Dikkat	1	2%
		Dört yapraklı yonca	1	2%
		İlk üretilen otomobil	1	2%
		Joker	1	2%
		Kıyafet	1	2%
		Papatya	1	2%
		Parça	1	2%
Toplam	8	13%		
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek	Arkadaşlık	1	2%
		Devamlı okula gitmek	1	2%
		Doğa	1	2%
		Doğuştan gelen özellik	1	2%
		Gökkuşuğu	1	2%
		Gurur kaynağı	1	2%
		Güneş	1	2%
		İnsan	1	2%
		Palet	1	2%
		Vücut	1	2%
Toplam	10	17%		
4	Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek	Parmak izi	1	2%
		Başarılan iş	1	2%
		Bedenin parçaları	1	2%
		Çöldeki deve	1	2%

	Farklı performans	1	2%	
	Futbol	1	2%	
	Hediye	2	3%	
	Kardelen çiçeği	1	2%	
	Kişisel özellik	1	2%	
	Manolya	1	2%	
	Sihir	1	2%	
	Süper kahraman	1	2%	
	Toplam	13	22%	
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek	Ağaç	1	2%
		Altın	2	3%
		Ayçiçeği	1	2%
		Bilge kişi	1	2%
		Bina	1	2%
		Doğuşlandır	1	2%
		Eski kulübe	1	2%
		Kaplumbağa	1	2%
		Lamba	1	2%
		Toplam	10	17%
	6	Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek	Cevher	1
		Ceviz	1	2%
		Ev	1	2%
		Keşif	1	2%
		Maden	1	2%
		Meyveli ağaç	1	2%
		Nota	1	2%
		Süper güç	1	2%
	Toplam	8	13%	

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler tarafından üstün/özel yetenek kavramı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 57 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Ayrıca 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 11 metaforla %18, “*Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %13, “*Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 10 metaforla %17, “*Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel

dağılımda 13 metaforla %22, “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek” kategorisi genel dağılımda 10 metaforla %17 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek” kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %13 olarak yer almıştır. Yüzdeler oranı en yüksek olan kategori 13 metaforla %22 ile “Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek” kategorisi olmuştur.

3.1.1. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştıran araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*bilgisayar, çalışmak, hızlı tren gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek Dahi gibidir/e benzer; çünkü başarıyı daha kolaylıkla yakalayabilir. (Ö 53)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Işınlanmak gibidir/e benzer; çünkü her yere zamanında gitmek her şeye zamanında cevap vermektir. (Ö 31)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Yarış arabası gibidir/e benzer; çünkü istersen ve çalışırsan herkesi geçersin. (Ö 8)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Yol ayrımı gibidir/e benzer; çünkü doğru yöne gidersen hedefe ulaşırsın. (Ö 21)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Hızlı tren gibidir/e benzer; çünkü ulaşmak istediğin yere hızlıca ulaşırsın. (Ö 28)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*dört yapraklı yonca, kıyafet, papatya gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek Dört yapraklı yonca gibidir/e benzer; çünkü nadir bulunur ve kıymetlidir. (Ö 18)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Papatya gibidir/e benzer; çünkü başkalarından ayırır ve fark edilmesini sağlar. (Ö 43)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Kıyafet gibidir/e benzer; çünkü sana özel olunca herkes kıskanır. (Ö 55)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*arkadaşlık, gökkuşağı, güneş gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek Arkadaşlık gibidir/e benzer; çünkü herkesle aynı düzeyde olmaz. (Ö 39)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Gökkuşağı gibidir/e benzer; çünkü insanı çok yönlü yapar. (Ö 20)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek güneş gibidir/e benzer; çünkü bazı belirtileri sayesinde fark ederiz. (Ö 38)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek insan gibidir/e benzer; çünkü bazı yanları iyidir bazı yanları kötüdür. (Ö 32)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*çöldeki deve, hediye, kardelen çiçeği gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek futbol gibidir/e benzer; çünkü kendi içinde mantığı vardır. (Ö 57)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek kardelen çiçeği gibidir/e benzer; çünkü diğer bitkilerden farklı olarak kışın açar. (Ö 7)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek Manolya gibidir/e benzer; çünkü her yerde yetişmez nadir bulunur. (Ö 45)*

- *Bana göre Üstün/özel yetenek çöldeki deve gibidir/e benzer; çünkü devenin ihtiyacı olan su kendi içindedir. (Ö 14)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince, işlenince, uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*altın, bina, eski kulübe gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek ayçiçeği gibidir/e benzer; çünkü nerede gelişebilecekse yönünü oraya çevirir. (Ö 25)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek doğuştandır gibidir/e benzer; çünkü fark edilir ve desteklenirse başarı elde edilir. (Ö 50)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek lamba gibidir/e benzer; çünkü kullanmasını bilersen her yeri aydınlatır bilmezsen karanlıkta kalırsın. (Ö 49)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek eski kulübe gibidir/e benzer; çünkü iyi bakılırsa çok lüks bir hale dönüştürülebilir. (Ö 23)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek altın gibidir/e benzer; çünkü iyi işlenirse işe yarar işlenemezse taş olur. (Ö 11)*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*meyveli ağaç, nota, keşif gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre Üstün/özel yetenek meyveli ağaç gibidir/e benzer; çünkü herkese yararlıdır. (Ö 35)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek keşif gibidir/e benzer; çünkü yeni şeyler bulmana yardım eder. (Ö 42)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek nota gibidir/e benzer; çünkü hayattaki en değerli şeylerden biridir. (Ö 26)*

- *Bana göre Üstün/özel yetenek ceviz gibidir/e benzer; çünkü daha güçlü ve kuvvetli olmana katkı sağlar. (Ö 54)*
- *Bana göre Üstün/özel yetenek cevher gibidir/e benzer; çünkü fark edildiğinde hem bulana hem de çevresindekileri yararlı olur. (Ö 51)*

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Özel Yetenekli Öğrencilerinin “Zeka” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak zeka	Çalışkanlık	1	2%
	Gol pozisyonu	1	2%
	İşleyen demir	1	2%
	Labirent	1	2%
	Saat	1	2%
	Sandalye	1	2%
	Patron	1	2%
	Toplam	7	12%
2 Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak zeka	Düşünme	1	2%
	Hazine	1	2%
	Lamba	1	2%
	Yıldız	1	2%
	Güneş	1	2%
	Toplam	5	8%
3 Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak zeka	Arabanın benzin deposu	1	2%
	Bebek	1	2%
	Değer	1	2%
	Nar	1	2%
	Sonsuz deniz	1	2%
	Toplam	5	8%
4 Kendine özgü olan unsur olarak zeka	Futbol	1	2%
	Çiçek	1	2%
	Farklı modelde araba	1	2%
	Fermuarsız çanta	1	2%
	Genetik	1	2%
	Dağ	1	2%

	Gurur	1	2%	
	Gün	1	2%	
	Hayvan sevgisi	1	2%	
	Seviye	1	2%	
	Yanardağ	1	2%	
	Elma	1	2%	
	Toplam	12	20%	
	Araba	1	2%	
	Kalem	1	2%	
	Kas	2	3%	
	Kitap	1	2%	
	Öğrenme kabiliyeti	1	2%	
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka	Önemsiz durum	1	2%
		Paslanmaz demir	1	2%
		Spor	1	2%
		Teknoloji	1	2%
		Top	1	2%
		Toprak	1	2%
		Toplam	12	20%
		Işık	1	2%
		İlaç	2	3%
		Doğa	1	2%
Alet	1	2%		
Ateş	1	2%		
Bilgisayar	1	2%		
Bilgisayar hafızası	1	2%		
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka	Bitki	1	2%
		Bulut	1	2%
		Cevap anahtarı	1	2%
		Ceviz	1	2%
		Dedektif	1	2%
		Et	1	2%
		Ev	1	2%
		Gökyüzü	1	2%
		İcat	1	2%
		Joker	1	2%
Kumbara	1	2%		
	Toplam	19	32%	

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler tarafından zeka ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 59 farklı

metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Ayrıca 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 7 metaforla %12, “*Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %8, “*Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %8, “*Kendine özgü olan unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %20, “*Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %20 ve “*Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka*” kategorisi genel dağılımda 19 metaforla %32 olarak yer almıştır. Yüzdelik oranı en yüksek olan kategori 19 metaforla %32 ile “*Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka*” kategorisi olmuştur.

3.1.2. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştıran araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*labirent, saat, sandalye gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka işleyen demir gibidir/e benzer; çünkü ancak çalışarak başarıya ulaşılabilir. (Ö 24)*
- *Bana göre zeka saat gibidir/e benzer; çünkü çalıştığı müddetçe ilerleme gösterir. (Ö 44)*
- *Bana göre zeka sandalye gibidir/e benzer; çünkü kullanırsan uzaktaki hedeflere erişirsin. (Ö 11)*
- *Bana göre zeka gol pozisyonu gibidir/e benzer; çünkü iyi değerlendirirsen gol yaparsın. (Ö 47)*
- *Bana göre zeka Hızlı tren gibidir/e benzer; çünkü ulaşmak istediğin yere hızlıca ulaşırsın. (Ö 52)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde

üretmişlerdir (*hazine, yıldız, düşünme gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka düşünme gibidir/e benzer; çünkü beynin en etkili faaliyetlerinden biridir. (Ö 16)*
- *Bana göre zeka hazine gibidir/e benzer; çünkü içinde gizli kalmış birçok sırrı saklar. (Ö 33)*
- *Bana göre zeka güneş gibidir/e benzer; çünkü etrafa canlılık ve güç verir (Ö 55)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*arabanın deposu, sonsuz deniz, bebek gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka arabanın benzin deposu gibidir/e benzer; çünkü doluluk limiti kişiden kişiye farklıdır. Ö 21)*
- *Bana göre zeka bebek gibidir/e benzer; çünkü her dönemde farklı düzeyde gelişim gösterir. (Ö 42)*
- *Bana göre zeka sonsuz deniz gibidir/e benzer; çünkü hiçbir sınırı yoktur. (Ö 19)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*futbol, fermuarsız çanta, gün gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka genetik gibidir/e benzer; çünkü başkalarından farklı problem çözme gücüdür. (Ö 50)*
- *Bana göre zeka gün gibidir/e benzer; çünkü farklı günler gibi insanlarda da farklıdır. (Ö 32)*

- *Bana göre zeka seviye gibidir/e benzer; çünkü insanın nerede bulunduğunun göstergesidir (Ö 45)*
- *Bana göre zeka elma gibidir/e benzer; çünkü her yerde vardır fakat kendine has özellikleri vardır.(Ö 57)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince işlenince uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*paslanmaz demir, spor, teknoloji gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka paslanmaz demir gibidir/e benzer; çünkü zeka kullanılırsa asla körelmez. (Ö 29)*
- *Bana göre zeka spor gibidir/e benzer; çünkü düzenli olarak kullanılırsa yapılırsa sürekli zinde ve dinç kalırsın. (Ö 56)*
- *Bana göre zeka teknoloji gibidir/e benzer; çünkü sürekli gelişir ve ilerler. (Ö 2)*
- *Bana göre zeka toprak gibidir/e benzer; çünkü bir şeyler eker ve beslersen sana daha fazlasını verir. (Ö 23)*
- *Bana göre zeka kitap gibidir/e benzer; çünkü kullanırsan ihtiyacını karşılar kullanmazsan değersizleşir. (Ö 49)*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*ev, gökyüzü, ilaç gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka ceviz gibidir/e benzer; çünkü sana güç ve enerji verir. (Ö 36)*
- *Bana göre zeka icat gibidir/e benzer; çünkü hayatı kolaylaştıran uğraşlardır. (Ö 26)*
- *Bana göre zeka ilaç gibidir/e benzer; çünkü zamanında alınırsa faydası olur. (Ö 8)*

- *Bana göre zeka kumbara gibidir/e benzer; çünkü ne kadar bilgi eklersen zor anında yanında olur. (Ö 55)*
- *Bana göre zeka bilgisayar gibidir/e benzer; çünkü çoğu şeyi saklar istenildiğinde büyük etkiler yaratır. (Ö 38)*
- *Bana göre zeka gökyüzü gibidir/e benzer; çünkü yağmurun yağdığı gibi bilgiyi yağdırır. (Ö 27)*
- *Bana göre zeka bilgisayar hafızası gibidir/e benzer; çünkü o hafızadakileri kullanırsak işe yarar kullanmazsak yaramaz. (Ö 40)*

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 8. Özel Yetenekli Öğrencilerinin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
	Araba	1	2%
	Bisiklet	1	2%
	Buluş	1	2%
	Çalışmak	1	2%
	Çatı	1	2%
	Dağın zirvesi	1	2%
	Futbol topu	1	2%
	Gökdelen zirvesi	1	2%
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı	Merdiven	3	5%
	Otobüs	1	2%
	Sağlık	1	2%
	Uçak	1	2%
	Üniversite	1	2%
	Yarış	1	2%
	Yarış arabası	1	2%
	Yarış atına	1	2%
	Yarış oyunu	1	2%
	Yürüyen merdiven	1	2%
	Zeki insan	1	2%

	Zirvesi görünmeyen dağ	1	2%	
	Toplam	22	37%	
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı	Elmas	1	2%
		Gökkuşığı	1	2%
		Kaleci	1	2%
		Rahatlık	1	2%
		Yapboz	1	2%
		Toplam	5	8%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı	Bardak	1	2%
		Ders	1	2%
		Farklılık	1	2%
		Hayat	1	2%
		Otobüs durağı	1	2%
		Soru	1	2%
		Soru çözmek	1	2%
		Şelale	1	2%
		Ağaç	1	2%
		Ağaç dalı	1	2%
		Toplam	10	17%
4	Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı	Elimiz ayağımız	1	2%
		Futbol	1	2%
		Gezgin	1	2%
		Kanıt	1	2%
		Kuş	1	2%
		Unvan	1	2%
		Yenilik	1	2%
		Toplam	7	12%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı	Çiftçi	1	2%
		Satranç	1	2%
		Teknoloji	1	2%
		Üstünlük	1	2%
		Toplam	4	7%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı	Altın	1	2%
		Çalar saat	1	2%
		Güneş	3	5%
		Kütüphane	1	2%
		Maden	1	2%
		Olumlu durum	1	2%
		Önemli durum	1	2%
		Saat	1	2%
		Su	1	2%
		Takdirname	1	2%
Toplam	12	20%		

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrenciler tarafından akademik başarı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 56 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Ayrıca 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 22 metaforla %37, “*Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %8, “*Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 10 metaforla %17, “*Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 7 metaforla %12, “*Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 4 metaforla %7 ve “*Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %20 olarak yer almıştır. Yüzdelik oranı en yüksek olan kategori 22 metaforla ve %37 oranla “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi olmuştur.

3.1.3. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştıran araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*araba, merdiven, otobüs, uçak gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı dağın zirvesi gibidir/e benzer; çünkü zor olsa da sonunda zafer vardır. (Ö 19)*
- *Bana göre akademik başarı merdiven gibidir/e benzer; çünkü İlk adımı atarsak tepedeki hedefe de ulaşabiliriz. (Ö 24)*
- *Bana göre akademik başarı uçak gibidir/e benzer; çünkü ne kadar özenli olursak o kadar uzun süre havada kalır ve hedefe ulaşırız. (Ö 40)*
- *Bana göre akademik başarı yarış oyunu gibidir/e benzer; çünkü ne kadar dikkatli ve gayretli olursan o kadar rakibi geçersin. (Ö 9)*

- *Bana göre akademik başarı çalışmak gibidir/e benzer; çünkü çok çalışsan yüksek hedeflerine ulaşabilir. (Ö 32)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*elmas, kaleci, yapboz gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı elmas gibidir/e benzer; çünkü derinlerden bulunduğu göz kamaştırır herkesin ilgisini çeker. (Ö 54)*
- *Bana göre akademik başarı yapboz gibidir/e benzer; çünkü her parça yerleştiğinde daha güzel görünür ve mutlu eder. (Ö 2)*
- *Bana göre akademik başarı gökkuşağı gibidir/e benzer; çünkü yağmurlu ve fırtınalı günlerden sonra gelip bizi mutlu eder. (Ö 23)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*otobüs durağı, şelale, ağaç gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı otobüs durağı gibidir/e benzer; çünkü her durakta farklı sonuçlarla karşılaşırısın. (Ö 41)*
- *Bana göre akademik başarı şelale gibidir/e benzer; çünkü ne kadar güçlü su akarsa sesi o kadar kuvvetli olur (Ö 57)*
- *Bana göre akademik başarı ağaç dalı gibidir/e benzer; çünkü yeşerdikçe ilerleme gösterir büyür ve gelişir. (Ö 45)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde

üretmişlerdir (*yenilik, kuş, unvan gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı gezgin gibidir/e benzer; çünkü farklı yerler gördükçe yeni ve unutulmaz mutluluklar yaşar. (Ö 57)*
- *Bana göre akademik başarı elimiz ayağımız gibidir/e benzer; çünkü onlarsız hayat olmaz. (Ö 6)*
- *Bana göre akademik başarı futbol gibidir/e benzer; çünkü düzen olmazsa kaybedersin. (Ö 10)*
- *Bana göre akademik başarı kanıt gibidir/e benzer; çünkü zeka ve yeteneğin göstergesidir. (Ö 25)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince işlenince uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*teknoloji, satranç, çiftçi gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı üstünlük gibidir/e benzer; çünkü başarı için çok çaba sarf edersin. (Ö 28)*
- *Bana göre akademik başarı satranç gibidir/e benzer; çünkü her yenildiğinde hatanı görüp yoluna daha iyi devam edersin. (Ö 13)*
- *Bana göre akademik başarı teknoloji gibidir/e benzer; çünkü ilgi ve alakayla gelişim gösterir. (Ö 33)*
- *Bana göre akademik başarı çiftçi gibidir/e benzer; çünkü çalışma ve azmin sonucunda mutluluğa ulaşır. (Ö 47)*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*güneş, kütüphane ,su gibi*). Aşağıda bu kategoriye oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı kütüphane gibidir/e benzer; çünkü içindeki bilgi ne kadar çoksa o kadar faydalıdır. (Ö 22)*
- *Bana göre akademik başarı güneş gibidir/e benzer; çünkü önümüzü görmek için onun ışığına ihtiyaç vardır. (Ö 7)*
- *Bana göre akademik başarı su gibidir/e benzer; çünkü ihtiyaç duyduğunda elde edersen bütün yorgunluğun gider. (Ö 56)*
- *Bana göre akademik başarı maden gibidir/e benzer; çünkü eğer elde edersen çok kıymetlidir. (Ö 53)*
- *Bana göre akademik başarı çalar saat gibidir/e benzer; çünkü geç kaldığında çalarak seni uyarır (Ö 51)*

3.2. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN VELİLERİNİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA”, “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARINA İLİŞKİN METAFORLARI VE KATEGORİLERE GÖRE DAĞILIMLARI

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velileri “üstün/özel yetenek”, “zeka”, “akademik başarı” kavramlarına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları Tablo 9, 10 ve 11’de verilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Özel Yetenekli Öğrencilerin Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek	Dahi	1	2%
	Dedektif	1	2%
	Dozer	1	2%
	Işık	1	2%
	Yarış arabası	1	2%
	Toplam		5
2 Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek	Bitki	1	2%
	Dört yapraklı yonca	1	2%

	Farklı bir başarı	1	2%
	Gökkuşuğu	1	2%
	Hazine	1	2%
	Kardelen çiçeği	1	2%
	Lamba	1	2%
	Pratik zeka	1	2%
	Yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi	1	2%
	Toplam	9	17%
	Aile	1	2%
	Çiçek	1	2%
	Farklı olmak	1	2%
	Genetik yolla gelen özellik	1	2%
	Kanat	1	2%
	Merdiven	1	2%
	Tren	1	2%
	Üstün performans	1	2%
	Toplam	8	15%
	Abs fren	1	2%
	Akranlarından farklı olmak	1	2%
	Aynı ağaçtaki farklı meyve	1	2%
	Belirli kişilere tanınan ayrıcalık	1	2%
	Doğuştan gelen özellik	2	4%
	Dünyayı yorumlama	1	2%
	Ev	1	2%
	Herkesin ulaşamadığı seviye	1	2%
	Jet uçağı	1	2%
	Kardelen çiçeği	1	2%
	Kişisel ve fiziksel özellik	1	2%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek		
4	Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek		

	Kişiye özel bir durum	1	2%	
	Tam otomatik makine	1	2%	
	Üstün beceri	1	2%	
	Üzüm	1	2%	
	Yaratılmışlık	1	2%	
	Yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi	1	2%	
	Toplam	18	35%	
	Atom	1	2%	
	Ayrıcalıklı olmak	2	4%	
	Cevher	1	2%	
	Çalıştıkça parlayan demir	1	2%	
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek	Doğuştan gelen özellik	1	2%
	Hediye	1	2%	
	Tohum	1	2%	
	Usta	1	2%	
	Toplam	9	17%	
	Cevher	1	2%	
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek	Doğa	1	2%
	Güneş	1	2%	
	Toplam	3	6%	

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velileri tarafından üstün/özel yetenek kavramı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 46 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelerine yer verilmiştir. Cümledeki anlamına göre bazı metaforlar birden fazla kategori içerisinde yer almıştır. Bunlar “*cevher, yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi, kardelen çiçeği ve doğuştan gelen özellik*” kavramlarıdır.6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdeleri de verilmiştir. Buna göre “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %10, “*Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 9

metaforla %19, “*Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %15, “*Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 18 metaforla %33, “*Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 9 metaforla %17 ve “*Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi genel dağılımda 3 metaforla %6 olarak yer almıştır. Yüzdeler oranı en yüksek olan kategori 18 metaforla ve %33 oranla “*Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek*” kategorisi olmuştur.

3.2.1. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştırıcı araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*dahi, dozer, dedektif gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek dahi gibidir/e benzer; çünkü başarıyı daha kolaylıkla yakalayabilir. (E 45)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek dozer gibidir/e benzer; çünkü engel tanımadan bütün engelleri aşar. (E 40)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek yarış arabası gibidir/e benzer; çünkü istersen ve çalışırsan herkesi geçersin. (E 42)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*hazine, kardelen çiçeği, dört yapraklı yonca gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek hazine gibidir/e benzer; çünkü beynin en etkili faaliyetlerinden biridir. (E 25)*

- *Bana göre üstün/özel yetenek dört yapraklı yonca gibidir/e benzer; çünkü içinde gizli kalmış birçok sırrı saklar. (E 47)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek kardelen çiçeği gibidir/e benzer; çünkü etrafa canlılık ve güç verir. (E 29)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*merdiven, çiçek, tren gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek merdiven gibidir/e benzer; çünkü aşamalı halde becerileri vardır. (E 38)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek çiçek gibidir/e benzer; çünkü farklı renk ve kokularda olanı vardır. (E 48)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek tren gibidir/e benzer; çünkü birbirinden farklı şeyleri taşıyan vagonları vardır. (E 41)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*Belirli kişilere tanınan ayrıcalık, doğuştan gelen özellik, Kişisel ve fiziksel özellik gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek Belirli kişilere tanınan ayrıcalık gibidir/e benzer; çünkü herkeste yoktur. (E 7)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek doğuştan gelen özellik gibidir/e benzer; çünkü Allah vergisidir. (E 37)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek Kişisel ve fiziksel özellik gibidir/e benzer; çünkü anne babada varsa çocukta da olur. (E20)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince işlenince uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*cevher, tohum, usta gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek cevher gibidir/e benzer; çünkü işlendiğinde değerli madene dönüşür. (E 3)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek tohum gibidir/e benzer; çünkü beslenirse filizlenir meyve verir. (E 32)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek usta gibidir/e benzer; çünkü doğuştan gelen yetenek eğitimle gelişir (E 26).*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak üstün/özel yetenek

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*doğa, güneş, cevher gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre üstün/özel yetenek doğa gibidir/e benzer; çünkü farklı farklı nimetleri vardır. (E 46)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek güneş gibidir/e benzer; çünkü kendine sevdiklerine ve tüm insanlığa fayda sağlar. (E 16)*
- *Bana göre üstün/özel yetenek cevher gibidir/e benzer; çünkü bulunduğu herkeşe yararı dokunur. (E 48)*

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 10. Özel Yetenekli Öğrencilerinin Velilerinin “Zeka” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur	Çalışan motor	1	2%

olarak zeka	Lamba	1	2%
	Maden	1	2%
	Okyanusa yelken açan gemi	1	2%
	Saat	1	2%
	Toplam	5	10%
2 Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak zeka	Analiz etme	1	2%
	Pratik ve farklı yöntemler kullanması	1	2%
	Yemekteki tuz	1	2%
	Yetenek	1	2%
	Yumurta	1	2%
	Toplam	5	10%
3 Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak zeka	Düşünme, akıl yürütme	1	2%
	İki tarafı keskin bıçak	2	4%
	Kütüphane	1	2%
	Yemek	1	2%
	Rüzgar gülü	1	2%
	Toplam	6	12%
4 Kendine özgü olan unsur olarak zeka	Ağaç	1	2%
	Algılama üstünlüğü	1	2%
	Allah vergisi	1	2%
	Ansiklopedi	1	2%
	Bilgiyi sürekli aramak	1	2%
	Doğuştan gelen yeti	1	2%
	Evren	1	2%
	Güneş	1	2%
	Herkeste farklı düzey	1	2%
	İşleyen demir	1	2%
	Kas	1	2%
	Makine	1	2%
	Mizaç	1	2%
Patron	1	2%	

	Yarış arabası	1	2%	
	Toplam	15	29%	
	Çamaşır makinası	1	2%	
	Doğuştan gelen yeti	1	2%	
	İki tarafı keskin bıçak	1	2%	
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka	Kalıtım ve çevreyle oluşan bir olgu	1	2%
	Öğrenme kabiliyeti	2	4%	
	Demir	1	2%	
	Yarış arabası	1	2%	
	Toplam	8	15%	
	Ağaç	1	2%	
	Anlama yetisi	1	2%	
	Bilgisayar	1	2%	
	Fener	1	2%	
	Işık	1	2%	
	İlaç	1	2%	
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka	İnci	1	2%
	İnternet erişimi	1	2%	
	Kandil	1	2%	
	Kelebek	1	2%	
	Kitap	1	2%	
	Piyango bileti	1	2%	
	Televizyon	1	2%	
	Toplam	13	25%	

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velileri tarafından zeka kavramı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 46 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelere yer verilmiştir. Cümledeki anlamına göre bazı metaforlar birden fazla kategori içerisinde yer almıştır. Bunlar “ağaç, doğuştan gelen yeti, iki tarafı keskin bıçak, yarış arabası” kavramlarıdır.6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdelikleri de verilmiştir. Buna göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak zeka” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %10, “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak zeka” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %10, “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak

zeka” kategorisi genel dağılımda 6 metaforla %12, “Kendine özgü olan unsur olarak zeka” kategorisi genel dağılımda 15 metaforla %29, “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka” kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %15 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka” kategorisi genel dağılımda 13 metaforla %25 olarak yer almıştır. Yüzdeler oranı en yüksek olan kategori 15 metaforla ve %29 oranla “Kendine özgü olan unsur olarak zeka” kategorisi olmuştur.

3.2.2. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştırılan araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*okyanusa yelken açan gemi, saat, lamba gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka okyanusa yelken açan gemi gibidir/e benzer; çünkü birileri suyun üzerinde duramazken sen uzaklara gidebilirsin. (E 30)*
- *Bana göre zeka saat gibidir/e benzer; çünkü çalıştığı müddetçe ilerleme gösterir. (E 25)*
- *Bana göre zeka lamba gibidir/e benzer; çünkü istediğine ulaşırken size yol gösterir. (E 48)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*yemekteki tuz, yumurta, yetenek gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka yemekteki tuz gibidir/e benzer; çünkü. Eksikliği yokluğu fark edilir. (E 40)*
- *Bana göre zeka yumurta gibidir/e benzer; çünkü beyindeki bilginin dışa vurum şeklidir. (E 27)*
- *Bana göre zeka yetenek gibidir/e benzer; çünkü çabuk ve hızlı olunca fark edilir (E 37)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*iki tarafı keskin bıçak, kütüphane, rüzgar gülü gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka iki tarafı keskin bıçak gibidir/e benzer; çünkü iyi kullanılırsa yarar kötü kullanılırsa zarar sağlar. (E 23)*
- *Bana göre zeka kütüphane gibidir/e benzer; çünkü herkesin farklı bilgisi vardır. (E 9)*
- *Bana göre zeka rüzgar gülü gibidir/e benzer; çünkü rüzgar nereden eserse oraya yönelir ve daha güçlü döner. (E 42)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*evren, kas, ansiklopedi gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka evren gibidir/e benzer; çünkü ucu bucağı yoktur bilinemez. (E 45)*
- *Bana göre zeka kas gibidir/e benzer; çünkü bunu çalıştırıp verimli kullanmak insanın elindedir. (E 32)*
- *Bana göre zeka ansiklopedi gibidir/e benzer; çünkü içindeki her şeyi bilmeniz zordur. (E 47)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince işlenince uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*öğrenme kabiliyeti, yarış arabası, doğuştan gelen yeti gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka öğrenme kabiliyeti gibidir/e benzer; çünkü uygulama yapmazsan başarılı olamazsın. (E 35)*
- *Bana göre zeka yarış arabası gibidir/e benzer; çünkü gerekli bakımlar yapılırsa istediğiniz gibi kullanırsınız. (E 29)*
- *Bana göre zeka doğuştan gelen yeti gibidir/e benzer; çünkü geliştirilirse mutlu insan olur. (E 14)*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak zeka

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*fener, ilaç, piyango bileti gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre zeka fener gibidir/e benzer; çünkü insanın yolunu aydınlatır. (E 16)*
- *Bana göre zeka piyango bileti gibidir/e benzer; çünkü doğru kullanılırsa faydası olur. (E 31)*
- *Bana göre zeka ilaç gibidir/e benzer; çünkü doğru kullanılırsa faydası olur. (E 7)*

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Özel Yetenekli Öğrencilerinin Velilerinin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Kategorileri

Kategoriler	Metafor	Frekans(f)	Yüzde (%)
1 Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı	Anahtar	1	2%
	Araba	1	2%
	Araştırma yapmak, çalışmak	1	2%
	Dağ	2	4%
	Fabrika	1	2%

		Keşfetme becerisi	1	2%
		Kurye	1	2%
		Merdiven	2	4%
		Sistemli çalışma	1	2%
		Sonu olmayan dağ	1	2%
		Yarış arabası	2	4%
		Yarış atı	1	2%
		Zirveyi hedefleyen dağcı	2	4%
		Toplam	17	33%
		Araştırma yapmak, çalışmak	1	2%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı	Bal yapmayan arı	1	2%
		Güneş	1	2%
		Yanardağ	1	2%
		Toplam	4	8%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı	Çikolata	1	2%
		İlerleme	1	2%
		Jet uçağı	1	2%
		Seviye	1	2%
		Tencere	1	2%
		Toplam	5	10%
		Düzen	1	2%
		Farklı alanlardaki başarı	1	2%
4	Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı	Karne	1	2%
		Kilit	1	2%
		Uçak	1	2%
		Üstün başarı	1	2%
		Toplam	6	12%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı	Ay	1	2%
		Bebeğin ayakta durması	1	2%
		Bilgilere kendi değerini katmak	1	2%

	Çalışma ve araştırma	1	2%	
	Diploma	1	2%	
	Emek vermek, gayret etmek	1	2%	
	Merhametli usta eseri	1	2%	
	Planlı çalışma	1	2%	
	Saat	1	2%	
	Sağlıklı ortamda yetişmek	1	2%	
	Tek başına yetersizdir	1	2%	
	Üstün eğitim	1	2%	
	Toplam	12	23%	
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı	Bilgi	1	2%
		Disiplin	1	2%
		Güneş	1	2%
		Kariyer	1	2%
		Köprü	1	2%
		Kutup yıldızı	1	2%
		Meslek	1	2%
		Yeni buluş yapmak	1	2%
		Toplam	8	15%

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin velileri tarafından akademik başarı kavramı ile ilgili geliştirilen metaforlar 6 kategoride toplanmıştır. Tabloda oluşturulan 46 farklı metaforun genel dağılımdaki frekansları ve yüzdelerine yer verilmiştir. Cümledeki anlamına göre bazı metaforlar birden fazla kategori içerisinde yer almıştır. Bunlar “*araştırma yapmak-çalışmak ve güneş*” kavramlarıdır. 6 alt kategorinin genel dağılımdaki yüzdeleri de verilmiştir. Buna göre “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 17 metaforla %33, “*Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 4 metaforla %8, “*Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 5 metaforla %10, “*Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 6 metaforla %12, “*Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 12 metaforla %23 ve “*Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi genel dağılımda 8 metaforla %15 olarak yer almıştır. Yüzdeler oranı en

yüksek olan kategori 17 metaforla ve %33 oranla “*Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı*” kategorisi olmuştur.

3.2.3. Kavramsal Kategori Örnekleri

Kategori 1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler amaca ve hedefe ulaştıran araç olarak metaforlar üretmişlerdir (*dağ, merdiven, sistemli çalışma gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı zirveye tırmanan dağcı gibidir/e benzer; çünkü hedefe ulaşan kişi başarılı olmuştur. (E 23)*
- *Bana göre akademik merdiven saat gibidir/e benzer; çünkü aşama aşama hedefe ulaştırır. (E 25)*
- *Bana göre akademik başarı sistemli çalışma gibidir/e benzer; çünkü sonucunda başarı elde ederiz. (E 19)*

Kategori 2. Dikkat çeken/ fark edilen unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler herkesçe dikkat çeken ve fark edilen, özellikleriyle benzerlerinden ayrılan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*yanardağ, bal yapmayan arı, güneş gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı yanardağ gibidir/e benzer; çünkü yetenek ve zekanın birleşimiyle çok etkili bir sonuç çıkar. (E 27)*
- *Bana göre akademik başarı bal yapmayan arı gibidir/e benzer; çünkü ses çıkarır ama ürün yoktur. (E 31)*
- *Bana göre akademik başarı güneş gibidir/e benzer; çünkü parlaklık verir çevresini aydınlatır. (E 9)*

Kategori 3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları farklı seviyelerde ve aşamalarda bulunan kavramları metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*seviye, tencere, jet uçağı gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı seviye gibidir/e benzer; çünkü zekanın ne kadar kullanıldığını gösterir. (E 38)*
- *Bana göre akademik başarı tencere gibidir/e benzer; çünkü içine az şey koyarsan yemek lezzetsiz olur çok şey koyarsan güzel yemek olur. (E 45)*
- *Bana göre akademik başarı jet uçağı gibidir/e benzer; çünkü kullanırsan hep yükseklerde olursun. (E 28)*

Kategori 4. Kendine özgü olan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları başkalarında bulunmayan o canlıya ya da nesneye has olduklarını metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*üstün başarı, karne,, düzen gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı üstün başarı gibidir/e benzer; çünkü çaba ve uğraş gerektirir. (E 10)*
- *Bana göre akademik başarı karne gibidir/e benzer; çünkü zekanın ne kadar kullanıldığını gösterir. (E 3)*
- *Bana göre akademik başarı düzen gibidir/e benzer; çünkü dağınık olduğunda başarı elde edilemez. (E 36)*

Kategori 5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları önem verilince işlenince uğraşılınca gelişen değişen metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*planlı çalışma, bebeğın ayakta durması, saat gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan

metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı planlı çalışma gibidir/e benzer; çünkü çalışan kişi başarıyı elde eder. (E 33)*
- *Bana göre akademik başarı bebeğin ayakta durması gibidir/e benzer; çünkü yapılan işte emek gerekir. (E 22)*
- *Bana göre akademik başarı saat gibidir/e benzer; çünkü işledikçe ilerler. (E 11)*

Kategori 6. Yararlı faydalı olan unsur olarak akademik başarı

Bu kategoride bulunan metaforlarda özel yetenekli öğrenciler kavramları yararlı fayda sağlayan metaforlar şeklinde üretmişlerdir (*güneş, kariyer, kutup yıldızı gibi*). Aşağıda bu kategoriyi oluşturan metaforların, özel yetenekli öğrenciler tarafından tanımlanan örnekleri yer almaktadır.

- *Bana göre akademik başarı güneş gibidir/e benzer; çünkü önümüzü görmek için onun ışığına ihtiyaç vardır. (E 34)*
- *Bana göre akademik başarı kariyer gibidir/e benzer; çünkü mutlu ve motive eder. (E 6)*
- *Bana göre akademik başarı kutup yıldızı gibidir/e benzer; çünkü hedeflere ulaşmada yol gösterir. (E 5)*

3.3. ÖZEL YETENEKLİ KIZ ÖĞRENCİLERİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli kız öğrencilerin “üstün/özel yetenek”, “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 12,13 ve 14 de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli kız öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 12. Özel Yetenekli Kız Öğrencilerin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Ağaç	1	3%
2	Ayçiçeği	1	3%
3	Bina	1	3%
4	Cevher	1	3%
5	Ceviz	1	3%
6	Çalışmak	1	3%
7	Dikkat	1	3%
8	Doğa olayı	1	3%
9	Farklı performans	1	3%
10	Gurur kaynağı	1	3%
11	Hediye	1	3%
12	Işınlanmak	1	3%
13	İnsan	1	3%
14	Joker	1	3%
15	Kaplumbağa	1	3%
16	Kardelen çiçeği	1	3%
17	Keşfedilmemiş bilge	1	3%
18	Keşif	1	3%
19	Kişisel özellik	1	3%
20	Lamba	1	3%
21	Maden	1	3%
22	Meyveli ağaç	1	3%
23	Nota	1	3%
24	Papatya	1	3%
25	Parça	1	3%
26	Parmak izi	1	3%
27	Süper güç	1	3%
28	Süper kahraman	1	3%
29	Yarış arabası	1	3%
	Toplam	29	100%

Tablo 12’ye göre araştırmaya katılan 29 özel yetenekli kız öğrenci tarafından “üstün/özel yetenek” kavramı ile ilgili 29 farklı metafor geliştirilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli kız öğrencilerin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 13. Özel Yetenekli Kız Öğrencilerin “Zeka” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Ateş	1	3%
2	Bebek	1	3%
3	Bilgisayar hafızası	1	3%
4	Bitki	1	3%
5	Çalışkanlık	1	3%
6	Çiçek	1	3%
7	Dedektif	1	3%
8	Doğa	1	3%
9	Düşünme	1	3%
10	Et	2	7%
11	Ev	1	3%
12	Gökyüzü	1	3%
13	Gurur	1	3%
14	Gün	1	3%
15	Hayvan sevgisi	1	3%
16	Hazine	1	3%
17	İcat	1	3%
18	İlaç	1	3%
19	İşleyen demir	1	3%
20	Joker	1	3%
21	Kalem	1	3%
22	Kas	1	3%
23	Kumbara	2	7%
24	Labirent	1	3%
25	Öğrenme kabiliyeti	1	3%
26	Teknoloji	1	3%
27	Top	1	3%
Toplam		29	100%

Tablo 13’e göre araştırmaya katılan 29 özel yetenekli kız öğrenci tarafından “zeka” kavramı ile ilgili 27 farklı metafor geliştirilmiştir. Et ve kumbara metaforları 2’şer kez kullanılırken diğer metaforlar 1’er kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli kız öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 14. Özel Yetenekli Kız Öğrencilerin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri(Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Bardak	1	3%
2	Çalışmak	1	3%
3	Elimiz ayağımız	1	3%
4	Futbol	1	3%
5	Futbol topu	1	3%
6	Güneş	4	14%
7	Hayat	1	3%
8	Kanıt	1	3%
9	Kütüphane	1	3%
10	Merdiven	2	7%
11	Otobüs	1	3%
12	Önemli durum	1	3%
13	Rahatlık	1	3%
14	Saat	1	3%
15	Satranç	1	3%
16	Takdirname	1	3%
17	Teknoloji	1	3%
18	Uçak	1	3%
19	Unvan	1	3%
20	Yapboz	1	3%
21	Yarış	1	3%
22	Yarış arabası	1	3%
23	Yarış oyunu	1	3%
24	Yenilik	1	3%
25	Zeki insan	1	3%
Toplam		29	100%

Tablo 14’e göre araştırmaya katılan 29 özel yetenekli kız öğrenci tarafından “akademik başarı” kavramı ile ilgili 25 farklı metafor geliştirilmiştir. Merdiven metaforu 4 kez güneş metaforu 2’şer kez kullanılırken diğer metaforlar 1’er kez kullanılmıştır.

3.4. ÖZEL YETENEKLİ ERKEK ÖĞRENCİLERİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli erkek öğrencilerin “üstün/özel yetenek”, “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 15, 16 ve 17 de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli erkek öğrencilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 15. Özel Yetenekli Erkek Öğrencilerin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Altın	1	3%
2	Altın cevherine	1	3%
3	Arkadaşlık	1	3%
4	Başarılan iş	1	3%
5	Beceri	1	3%
6	Bilgisayar	1	3%
7	Çöldeki deve	1	3%
8	Devamlı okula gitmek	1	3%
9	Doğuştan gelen özellik	1	3%
10	Dört yapraklı yonca	1	3%
11	Eski kulübe	1	3%
12	Ev	1	3%
13	Gökkuşluğu	1	3%
22	Manolya	1	3%
23	Meyveli ağaç	1	3%
24	Nota	1	3%
25	Palet	1	3%
26	Sihir	1	3%
27	Süper güç	1	3%

28	Vücut	1	3%
29	Yarış arabası	1	3%
30	Yol ayrımı	1	3%
31	Zimba	1	3%
Toplam		31	100%

Tablo 15'e göre araştırmaya katılan 31 özel yetenekli Erkek öğrenci tarafından "üstün/özel yetenek" kavramı ile ilgili 31 farklı metafor geliştirilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli erkek öğrencilerin "zeka" kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 16. Özel Yetenekli Erkek Öğrencilerin "Zeka" Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Alet	1	3%
2	Arabanın benzin deposu	1	3%
3	Değer	1	3%
4	Ev	1	3%
5	Farklı modelde araba	1	3%
6	Fermuarsız çanta	1	3%
7	Genetik	1	3%
8	Gol pozisyonu	1	3%
9	Işık	1	3%
10	İcat	1	3%
11	İlaç	2	7%
12	Joker	1	3%
21	Kitap	1	3%
22	Nar	1	3%
23	Önemsiz durum	1	3%
24	Saat	1	3%
25	Sandalye	1	3%
26	Seviye	1	3%
27	Sonsuz deniz	1	3%

28	Üstünlük	1	3%
29	Yanardağ	1	3%
30	Yıldız	1	3%
Toplam		31	100%

Tablo 16'ya göre araştırmaya katılan 31 özel yetenekli Erkek öğrenci tarafından “zeka” kavramı ile ilgili 30 farklı metafor geliştirilmiştir. Sadece ilaç metaforu 2 kez kullanılırken diğer metaforlar bir kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli erkek öğrencilerin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 17. Özel Yetenekli Erkek Öğrencilerin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Ağaç	1	3%
2	Ağaç dalı	1	3%
3	Araba	1	3%
4	Bisiklet	1	3%
5	Buluş	1	3%
6	Çiftçi	1	3%
7	Dağın zirvesi	1	3%
8	Farklılık	1	3%
9	Gökdelen zirvesi	1	3%
10	Güneş	1	3%
11	Kütüphane	1	3%
12	Maden	1	3%
13	Merdiven	1	3%
22	Olumlu durum	3	10%
23	Saat	1	3%
24	Su	1	3%
25	Şelale	1	3%
26	Takdirname	1	3%
27	Yarış atına	1	3%
28	Yürüyen merdiven	1	3%

29	Zirvesi görünmeyen dağ	1	3%
Toplam		31	100%

Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan 31 özel yetenekli erkek öğrenci tarafından “akademik başarı” kavramı ile ilgili 29 farklı metafor geliştirilmiştir. Sadece olumlu durum metaforu 3 kez kullanılırken diğer metaforlar bir kez kullanılmıştır.

3.5. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KADIN VELİLERİNİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “üstün/özel yetenek”, “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 18,19 ve 20 de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 18. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kadın Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Akranlarından farklı olmak	1	4%
2	Aynı ağaçtaki farklı meyve	1	4%
3	Cevher	3	12%
4	Çalışıkça parlayan demir	1	4%
5	Doğa	1	4%
6	Doğuştan gelen özellik	3	12%
7	Dünyayı yorumlama	1	4%
8	Genetik yolla gelen özellik	1	4%
9	Gökkuşluğu	1	4%

10	Güneş	1	4%
11	Hediye	1	4%
12	Jet uçağı	1	4%
13	Kardelen çiçeğı	1	4%
14	Kişisel ve fiziksel özellik	1	4%
15	Kişiyeye özel bir durum	1	4%
16	Merdiven	1	4%
17	Pratik zeka	1	4%
18	Usta	2	8%
19	Üstün performans	1	4%
20	Yaratılmışlık	1	4%
21	Yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi	1	4%
Toplam		26	100%

Tablo 18' e göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencilerin Kadın velileri tarafından “üstün/özel yetenek” kavramı ile ilgili 21 farklı metafor geliştirilmiştir. Doğuştan gelen özellik ve cevher metaforu 3 kez kullanılırken, usta metaforu 2 kez kullanılmış diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 19. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kadın Velilerinin “Zeka” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Ağaç	1	4%
2	Analiz etme	1	4%
3	Anlama yetisi	1	4%
4	Çalışan motor	1	4%
5	Doğuştan gelen yeti	2	8%
6	Fener	1	4%
7	Işık	1	4%
8	İnci	1	4%

9	Kalıtım ve çevreyle oluşan bir olgu	1	4%
10	Mizaç	1	4%
11	Öğrenme kabiliyeti	2	8%
12	Patron	1	4%
13	Pratik ve farklı yöntemler kullanması	1	4%
14	Rüzgar gülü	1	4%
15	Saat	2	8%
16	Televizyon	1	4%
17	Yarış arabası	2	8%
18	Yemek	2	8%
19	Yemekteki tuz	1	4%
20	Yetenek	1	4%
21	Yumurta	1	4%
Toplam		26	100%

Tablo 19’ a göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencilerin Kadın velileri tarafından “zeka” kavramı ile ilgili 21 farklı metafor geliştirilmiştir. Doğuştan gelen yeti, yarış arabası, öğrenme kabiliyeti, saat, yemek metaforları 2’şer kez kullanılırken diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin kadın velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 20. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kadın Velilerinin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Anahtar	1	4%
2	Araştırma yapmak, çalışmak	2	8%
3	Bilgi	1	4%
4	Bilgilere kendi değerini katmak	1	4%
5	Çalışma ve araştırma	1	4%
6	Doğa	1	4%

7	Düzen	1	4%
8	Farklı alanlardaki başarı	1	4%
9	Kariyer	1	4%
10	Keşfetme becerisi	1	4%
11	Kutup yıldızı	1	4%
12	Merdiven	1	4%
13	Saat	1	4%
14	Seviye	1	4%
15	Sistemli çalışma	1	4%
16	Üstün başarı	1	4%
17	Üstün eğitim	2	8%
18	Yanardağ	2	8%
19	Yarış arabası	1	4%
20	Yarış atı	1	4%
21	Yeni buluş yapmak	1	4%
22	Zirveyi hedefleyen dağcı	2	8%
Toplam		26	100%

Tablo 20' e göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencilerin Kadın velileri tarafından “akademik başarı” kavramı ile ilgili 22 farklı metafor geliştirilmiştir. Araştırma yapmak çalışmak, üstün eğitim, yanardağ, zirveyi hedefleyen dağcı metaforları 2’şer kez kullanılırken diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

3.6. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ERKEK VELİLERİNİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “üstün/özel yetenek”, “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 21,22 ve 23 de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 21. Özel Yetenekli Öğrencilerin Erkek Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Abs fren	1	4%
2	Atom	2	8%
3	Ayrıcalıklı olmak	2	8%
4	Belirli kişilere tanınan ayrıcalık	1	4%
5	Bitki	1	4%
6	Cevher	2	8%
7	Çalıştıkça parlayan demir	1	4%
8	Dedektif	1	4%
9	Doğuştan gelen özellik	1	4%
10	Dozer	1	4%
11	Farklı bir başarı	1	4%
12	Farklı olmak	1	4%
13	Güneş	1	4%
14	Hediye	1	4%
15	Herkesin ulaşamadığı seviye	1	4%
16	Işık	1	4%
17	Kanat	1	4%
18	Kardelen çiçeği	1	4%
19	Tam otomatik makine	1	4%
20	Tohum	2	8%
21	Üstün beceri	1	4%
22	Yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi	1	4%
Toplam		26	100%

Tablo 21’ e göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencinin Erkek velileri tarafından “üstün/özel yetenek” kavramı ile ilgili 22 farklı metafor geliştirilmiştir. Atom, ayrıcalıklı olmak, cevher, tohum metaforları 2’şer kez kullanılırken diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 22. Özel Yetenekli Öğrencilerin Erkek Velilerinin “Zeka” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Algılama üstünlüğü	1	4%
2	Allah vergisi	1	4%
3	Bilgiyi sürekli aramak	1	4%
4	Çamaşır makinası	1	4%
5	Düşünme, akıl yürütme	1	4%
6	Güneş	1	4%
7	Herkeste farklı düzey	1	4%
8	İki tarafı keskin bıçak	3	12%
9	İlaç	1	4%
10	İşleyen demir	1	4%
11	Kandil	1	4%
12	Kas	1	4%
13	Kelebek	1	4%
14	Kütüphane	1	4%
15	Okyanusa yelken açan gemi	1	4%
16	Patron	1	4%
17	Piyango bileti	2	8%
18	Pratik ve farklı yöntemler kullanması	1	4%
19	Yarış arabası	2	8%
20	Yemekteki tuz	1	4%
21	Yetenek	1	4%
22	Yumurta	1	4%
Toplam		26	100%

Tablo 22’ye göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencinin Erkek velileri tarafından “zeka” kavramı ile ilgili 22 farklı metafor geliştirilmiştir. Piyango bileti, yarış arabası 2’şer kez, iki tarafı keskin bıçak 3 kez kullanılırken diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin erkek velilerinin “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 23. Özel Yetenekli Öğrencilerin Erkek Velilerinin “Akademik Başarı” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Yüzde Ve Frekans Değerleri (Alfabetik Sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Araba	1	4%
2	Bal yapmayan arı	1	4%
3	Bebeğin ayakta durmasına	1	4%
4	Disiplin	1	4%
5	Emek vermek, gayret etmek	1	4%
6	Güneş	2	8%
7	İlerleme	1	4%
8	Jet uçağı	1	4%
9	Karne	1	4%
10	Merhametli usta eseri	1	4%
11	Meslek	1	4%
12	Planlı çalışma	1	4%
13	Sağlıklı ortamda yetişmek	1	4%
14	Sonu olmayan dağ	1	4%
15	Tek başına yetersiz	2	8%
16	Tencere	1	4%
17	Uçak	1	4%
18	Üstün başarı	1	4%
19	Yarış arabası	3	12%
20	Yeni buluş yapmak	1	4%
21	Zirveyi hedefleyen dağcı	2	8%
Toplam		26	100%

Tablo 23’ e göre araştırmaya katılan 26 özel yetenekli öğrencinin Erkek velileri tarafından “akademik başarı” kavramı ile ilgili 21 farklı metafor geliştirilmiştir. Güneş, tek başına yetersiz, zirveyi hedefleyen dağcı 2’şer kez, yarış arabası 3 kez kullanılırken diğer metaforlar ise bir kez kullanılmıştır.

3.7. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE VELİLERİNİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK”, “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli öğrencilerle velilerinin “üstün/özel yetenek” “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 24,25 ve 26 da gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 24. Özel Yetenekli Öğrencilerle Velilerin “Üstün/ Özel Yetenek” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİ		VELİ		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	11	18,3%	5	9,6%	8,7%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	8	13,3%	9	17,3%	-4,0%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	10	16,7%	8	15,4%	1,3%
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	13	21,7%	18	34,6%	-12,9%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	10	16,7%	9	17,3%	-0,6%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	8	13,3%	3	5,8%	7,6%
Toplam		60	100%	52	100%	0%

Tablo 24' e göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %8.7 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; velilerin ürettikleri metaforların oranı %4 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %1,3 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Kendine özgü olan unsur olarak ...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; velilerin ürettikleri metaforların oranı %12,9 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; velilerin ürettikleri metaforların oranı %0,6 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Yararlı faydalı olan unsur olarak ...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %7,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 3 kategoride özel yetenekli öğrencilerin, 3 kategoride de velilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerle velilerin “zeka” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 25. Özel Yetenekli Öğrencilerle Velilerin “Zeka” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİ		VELİ		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	7	11,7%	5	9,6%	2,1%

2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	5	8,3%	5	9,6%	-1,3%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	5	8,3%	6	11,5%	-3,2%
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	12	20,0%	15	28,8%	-8,8%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	12	20,0%	8	15,4%	4,6%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	19	31,7%	13	25,0%	6,7%
Toplam		60	100%	52	100%	0%

Tablo 25'e göre "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %2,1 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; velilerin ürettikleri metaforların oranı %1,3 özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranından daha fazladır. "Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; velilerin ürettikleri metaforların oranı %3,2 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Kendine özgü olan unsur olarak ...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; velilerin ürettikleri metaforların oranı %8,8 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Yararlı faydalı olan unsur olarak ...." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %6,7 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 3 kategoride özel yetenekli öğrencilerin, 3 kategoride de velilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerle velilerin "akademik başarı" kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 26. Özel Yetenekli Öğrencilerle Velilerin “Akademik Başarı” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİ		VELİ		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	22	36,7%	17	32,7%	4,0%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	5	8,3%	4	7,7%	0,6%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	10	16,7%	5	9,6%	7,1%
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	7	11,7%	6	11,5%	0,1%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	4	6,7%	12	23,1%	-16,4%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	12	20,0%	8	15,4%	4,6%
Toplam		60	100%	52	100%	0%

Tablo 26’ya göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %0,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %7,1 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Kendine özgü olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %0,1 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan

metaforlara bakıldığında; velilerin ürettikleri metaforların oranı %16,4 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Yararlı faydalı olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4,6 oranında velilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 5 kategoride özel yetenekli öğrencilerin, 1 kategoride de velilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

3.8. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE CİNSİYET FAKTÖRÜNE GÖRE “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK” “ZEKA” VE “AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMLARIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ METAFORLARIN FREKANS VE YÜZDELERİ

Özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “üstün/özel yetenek” “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri metaforların frekans ve yüzdeleri Tablo 27,28 ve 29 da gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “üstün/özel yetenek” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 27. Özel Yetenekli Öğrencilerde Cinsiyet Faktörüne Göre “Üstün /Özel Yetenek” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	KIZLAR		ERKEKLER		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	4	13,8%	7	22,6%	-8,8%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	4	13,8%	4	12,9%	0,9%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur	3	10,3%	7	22,6%	-12,2%

	olarak.....					
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	6	20,7%	6	19,4%	1,3%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	5	17,2%	5	16,1%	1,1%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	7	24,1%	2	6,5%	17,7%
Toplam		29	100%	31	100%	0%

Tablo 27'ye göre "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %8,8 oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların %0,9 oranında erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlardan fazladır. "Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %12,2 oranında kızların ürettikleri metaforlardan daha fazladır. "Kendine özgü olan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların %1,3 oranında erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlardan fazladır.. "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların %1,1 oranında erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlardan fazladır. "Yararlı faydalı olan unsur olarak ..." kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %17,7 oranında erkelerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 4 kategoride özel yetenekli kız öğrencilerin, 2 kategoride de özel yetenekli erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre "zeka" kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 28. Özel Yetenekli Öğrencilerde Cinsiyet Faktörüne Göre “Zeka” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	KIZLAR		ERKEKLER		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	3	10,3%	4	12,9%	-2,6%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	2	6,9%	3	9,7%	-2,8%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	1	3,4%	4	12,9%	-9,5%
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	4	13,8%	8	25,8%	-12,0%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	5	17,2%	6	19,4%	-2,1%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	14	48,3%	6	19,4%	28,9%
Toplam		29	100%	31	100%	0%

Tablo 28’ e göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak...” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %2,6 oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %2,8 oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %9,5 oranında kızların ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Kendine özgü olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %12 oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %2,1 oranında kız

öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır . “Yararlı faydalı olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %28,9 oranında erkeklerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 1 kategoride özel yetenekli kız öğrencilerin, 5 kategoride de özel yetenekli erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerde cinsiyet faktörüne göre “akademik başarı” kavramına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 29. Özel Yetenekli Öğrencilerde Cinsiyet Faktörüne Göre “Akademik Başarı” Kavramıyla İlgili Ürettikleri Metaforların Kategorilere Göre İki Grup Arasındaki Genel Dağılım Tablosu

Sıra	Kategori	KIZLAR		ERKEKLER		YÜZDELİK FARK (%)
		Frekans(f)	Yüzde (%)	Frekans(f)	Yüzde (%)	
1	Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....	10	34,5%	12	38,7%	-4,2%
2	Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....	2	6,9%	3	9,7%	-2,8%
3	Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....	2	6,9%	7	22,6%	-15,7%
4	Kendine özgü olan unsur olarak.....	5	17,2%	2	6,5%	10,8%
5	Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....	2	6,9%	2	6,5%	0,4%
6	Yararlı faydalı olan unsur olarak.....	8	27,6%	5	16,1%	11,5%
Toplam		29	100%	31	100%	0%

Tablo 29’a göre “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %4,2

oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %2,8 oranında kız öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; erkek öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %15,7 oranında kızların ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Kendine özgü olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %10,8 oranında erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %0,4 oranında erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. “Yararlı faydalı olan unsur olarak ....” kategorisinde yer alan metaforlara bakıldığında ; kız öğrencilerin ürettikleri metaforların oranı %11,5 oranında erkeklerin ürettikleri metaforlardan daha fazladır. 6 kategori geneline bakıldığında 3 kategoride özel yetenekli kız öğrencilerin, 3 kategoride de özel yetenekli erkek öğrencilerin ürettikleri metaforlar yüksek çıkmıştır.

3.9. ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN VE VELİLERİNİN “ÜSTÜN/ÖZEL YETENEK, ZEKA VE AKADEMİK BAŞARI” KAVRAMIYLA İLGİLİ ÜRETTİKLERİ İLK 10 METAFOR

Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin “üstün/özel yetenek” “zeka” ve “akademik başarı” kavramlarıyla ilgili ürettikleri ilk 10 metaforun frekans ve yüzdeleri Tablo 30’ da gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramlarına ilişkin metaforları ve kategorilere göre dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Tablo 30. Özel Yetenekli Öğrencilerin Ve Velilerinin “Üstün/Özel Yetenek, Zeka Ve Akademik Başarı” Kavramıyla İlgili Ürettikleri İlk 10 Metaforun Anlam Ve İçerik Farklılığı Olmaksızın Frekans(F) Ve Yüzdeleri (%) Tablosu (En Yüksek Frekanstan En Düşük Frekansa Doğru Sıralanmıştır)

Sıra	Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri ilk 10 metafor			Velilerin Ürettikleri ilk 10 metafor		
	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Güneş	5	2,8%	Yarış arabası	5	3,2%
2	Altın	3	1,7%	Güneş	4	2,6%
3	Futbol	3	1,7%	Cevher	3	1,9%
4	Merdiven	3	1,7%	Doğuştan gelen özellik	3	1,9%
5	Yarış arabası	3	1,7%	İki tarafı keskin bıçak	3	1,9%
6	Ağaç	2	1,1%	Merdiven	3	1,9%
7	Araba	2	1,1%	Ağaç	2	1,3%
8	Bilgisayar	2	1,1%	Araştırma yapmak, çalışmak	2	1,3%
9	Ceviz	2	1,1%	Dağ	2	1,3%
10	Çalışmak	2	1,1%	Doğuştan gelen yeti	2	1,3%
	Toplam	27	15,0%		29	18,6%

Tablo 30’a göre özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili anlam ve içerik farklılığı olmaksızın ürettikleri ilk 10 metafor incelendiğinde; özel yetenekli öğrencilerin ürettiği toplam 150 farklı metaforun içerisinde 27 sinin ilk 10 da yer aldığı ve üretilen 180 metafor içerisinde %15’lik oranda olduğu tespit edilmiştir. Velilerin ürettiği toplam 129 farklı metaforun içerisinde 29 unun ilk 10 da yer aldığı ve üretilen 156 metafor içerisinde %18,6’lık oranda olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin ürettikleri metaforlardan elde edilen bulgular dikkate alınarak ulaşılan sonuçlar, araştırma problemi, alt problemler ve literatürde yapılan diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Bu çalışmanın ana amacında, özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına yönelik ürettikleri metaforlar incelenmiştir.

Alt amaçlar itibarıyla bakıldığında;

1. Özel yetenekli öğrencilerin üstün/özel yetenek kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
2. Özel yetenekli öğrencilerin zeka kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
3. Özel yetenekli öğrencilerin akademik başarı kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
4. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin üstün/özel yetenek kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
5. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin zeka kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
6. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin akademik başarı kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar
7. Özel yetenekli öğrencilerin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin ürettikleri metaforların 6 kategoride incelenmesi
8. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin ürettikleri metaforların 6 kategoride incelenmesi
9. Cinsiyet değişkenine göre özel yetenekli öğrencilerin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar
10. Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün özel yetenek” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılımının incelenmesi
11. Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “zeka” Kavramıyla ilgili ürettikleri Metaforların Kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılımının incelenmesi

12. Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “akademik başarı” Kavramıyla ilgili ürettikleri Metaforların Kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılımının incelenmesi
13. Özel yetenekli öğrencilerin “üstün özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri tüm metaforların içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelenmesi
14. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri tüm metaforların içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelenmesi
15. Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri ilk 10 metaforun içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelenmesi

Olmak üzere 15 farklı düzeyde değerlendirme yapılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ele alındığında özel yetenekli öğrencilerin bu kavramlara yükledikleri değerlerin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu üç kavram için en fazla üretilen metaforlar “merdiven, güneş, yarış arabası, hediye, altın, kas ve ilaç” metaforları olmuştur.

Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ele alındığında özel yetenekli öğrencilerin bu kavramlara yükledikleri değerlerin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu üç kavram için en fazla üretilen metaforlar “cevher, doğuştan gelen özellik, kardelen çiçeği, yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi, ağaç, doğuştan gelen yeti, iki tarafı keskin bıçak, öğrenme kabiliyeti, yarış arabası, araştırma yapmak, dağ, güneş, merdiven ve zirveyi hedefleyen dağcı” metaforları olmuştur.

Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin ürettikleri metaforlar genel olarak 6 alt kategoride toplanmıştır. Bunlar:

1. Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak...
2. Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak...
3. Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak...
4. Kendine özgü olan unsur olarak...

5. Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak...

6. Yararlı faydalı olan unsur olarak...

Genel anlamda oluşturulan kategori başlıklarının olumlu ve pozitif düşünceleri yansıttığı görülmüştür.

Özel yetenekli öğrencilerin özellikleri arasında da yer alan; amaca ve hedefe yönelik çalışmalar yapabilen, çevresinde dikkat çeken fark edilen işler yapan, zaman zaman farklı seviyelerde başarılar elde edebilen, kendine has tavır tutum ve davranışları olan, istediği önem verdiği takdirde çoğu işin üstesinden gelebilen ve topluma yardım sağlayabilecek en önemli unsurlardan biri olan, gibi çeşitli beceriler bir bütünün parçaları halinde metaforlar olarak üretilmiştir.

Üstün/özel yetenek kavramıyla ilgili oluşturulan metaforların genellikle hoşlanılan, sevilen, faydalı görülen gibi çeşitli özellikleriyle öne çıkan metaforlarla imgelendiği tespit edilmiştir.

Özel yetenekli öğrencilerin "üstün/özel yetenek" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeleri dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %22'yle "Kendine özgü olan unsur olarak..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Üretilen metaforlar doğa, nesne canlı temaları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu kategoriye göre öğrenciler "üstün/özel yetenek" kavramını kendine has başkalarında olmayan, ayrı ve farklı bir özellik olarak gördükleri düşünülmektedir. En düşük frekansın %13'le "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..." kategorisinde görülmesi ise öğrencilerin çevresindeki arkadaşlarıyla daha iç içe olmak ayrışmamak isteğini yansıttığı varsayılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerin "zeka" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeleri dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %32'yle "Yararlı faydalı olan unsur olarak ..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre öğrencilerin "zeka" kavramını bedenlen, ruhen ya da toplumsal boyutlarıyla katkı sağlayan bir özellik olarak gördükleri tespit edilmiştir. En düşük frekansın %8'le "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..." kategorisinde görülmesi ise öğrencilerin zekanın, çevrelerinde dikkat çekme ve kendini öne çıkarma aracı olarak görmek istemediklerinin bir işareti olabilir.

Özel yetenekli öğrencilerin "akademik başarı" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeleri dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun

%37'yle "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak ..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre öğrenciler "akademik başarı" kavramını gelecek hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak, istediklerine erişmelerinde rol oynayacak etkili bir araç olarak görmektedirler. En düşük frekansın %7'yle "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak ..." kategorisinde görülmesi öğrencilerin akademik başarı için kendi düzeylerindeki bireylerde fazla çabaya gerek duymadan erişilebilecek bir durum olduğu düşünülebilir.

Velilerin "üstün/özel yetenek" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeler dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %35'le "Kendine özgü olan unsur olarak..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu oran özel yetenekli öğrencilerinkilerden yüksek olmakla birlikte her iki grupta da en fazla yüzdeyi alarak birinci sırayı oluşturan kategoridir. Üretilen metaforlar beceri, farklılık, özellik gibi temalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu kategoriye göre veliler de öğrenciler gibi "üstün/özel yetenek" kavramını kendine has başkalarında olmayan, ayrı ve farklı bir özellik olarak gördükleri düşünülmektedir. En düşük frekansın %6'yla "Yararlı faydalı olan unsur olarak ..." kategorisinde görülmesi velilerin özel yetenek kavramından beklentilerinin okul veya günlük yaşantılarında çocuklarından göremedikleri için oranın düşük olduğu tahmin edilmektedir.

Velilerin "zeka" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeler dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %29'la "Kendine özgü olan unsur olarak..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre öğrenciler "zeka" kavramı kendine has özelliklerden oluşan, kişiye özel beceriler ve yetiler sağladığı düşünülen bir özellik olarak görülmektedir. En düşük frekansın %5'le "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..." ve "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak ..." kategorisinde görülmesinin aslında tek başına zekanın başarı edinmede yeterli olmadığını, kendine has olsa da çevre tarafından pek de fark edilmediğinin işareti olduğu düşünülebilir.

Velilerin "akademik başarı" kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların yüzdeler dağılımı kategorisel olarak incelendiğinde en fazla metaforun %33'le öğrencilerde olduğu gibi "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak ..." kategorisinde üretildiği tespit edilmiştir. Bu kategoriye göre veliler "akademik başarı" kavramını gelecek hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak, istediklerine erişmelerinde rol oynayacak bir özellik olarak görmektedirler. En düşük frekansın %4'le "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..." kategorisinde görülmesi öğrencilerin akademik

başarılarının genelde üst düzey oluşu nedeniyle insanlarca olağanlaştırılmasının işareti olduğu düşünülebilir.

Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında özel yetenekli öğrencilerin oluşturmuş olduğu metaforlar incelenmiştir. Buna göre 60 kişilik öğrenci grubunun 29'u kız 31'i ise erkek öğrencilerden oluşmuştur. Cinsiyet faktörüne göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin "üstün/özel yetenek" kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 6 kategoride incelendiğinde kız öğrencilerin "Yararlı faydalı olan unsur olarak..." kategorisinde %17,7 oranında erkeklerden fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre özel yetenek becerileri ile ulaşmak istedikleri hedefler arasında daha işlevsel bir ilişki kurdukları düşünülmektedir. Kız öğrenciler "Kendine özgü olan unsur olarak....." kategorisinde %1,3 oranında erkeklerden fazla metafor üretmişlerdir. Kız öğrenciler "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak....." kategorisinde %0,9 oranında erkeklerden fazla metafor üretmişlerdir. Bu durum erkeklerin kızlara göre özel yeteneği kendine has özellikleriyle dikkat çeken bir kavram olarak algıladıklarını göstermektedir. Kız öğrenciler "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak....." kategorisinde %1,1 oranında erkeklerden fazla metafor üretmişlerdir Erkek öğrenciler ise "Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak....." kategorisinde %12,2 oranında, "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak....." kategorisinde %8,8 oranında kızlar göre daha fazla metafor üretmişlerdir. Bu da erkek öğrencilerin kavrama daha somut ve işlevsel yaklaştığının ve amaca ulaştıran bir araç olarak gördüklerinin işareti olabilir. Cinsiyet faktörüne göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin "zeka" kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 6 kategoride incelendiğinde kız öğrencilerin "Yararlı faydalı olan unsur olarak..." kategorisinde % 28,9 oranında erkeklerden fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Bu da kız öğrencilerin duygusal zekalarının erkek öğrencilerden farklı düzeyde olduğunu düşündürmektedir. Erkeklere göre kullanıldığında işe yarar bir unsur olduğunu benimsediklerini göstermektedir. Erkek öğrenciler ise "Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak....." kategorisinde %9,5 oranında, "Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak....." kategorisinde %2,6 oranında, "Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..." kategorisinde %2,8 , "Kendine özgü olan unsur olarak....." kategorisinde %12 oranında , "Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak....." kategorisinde %2,1 oranında kızlara göre daha fazla metafor üretmişlerdir. Bu da erkek öğrencilerin kavrama daha somut ve işlevsel yaklaştığının ve amaca ulaştıran bir araç olarak gördüklerinin işaretidir.

Ayrıca erkek öğrencilerin “zeka” metaforu için ürettikleri imgelere bakıldığında kız öğrencilere nazaran sadece yarar boyutuyla değil tüm yönleriyle farklı kategorilere dağıttıkları görülmüştür.

Cinsiyet faktörüne göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin “akademik başarı” kavramına yönelik ürettikleri metaforlar 6 kategoride incelendiğinde kız öğrencilerin “Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorisinde %11,5 , “Kendine özgü olan unsur olarak.....” kategorisinde % 10,8 ve “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....” kategorisinde %0,4 oranında erkeklerden fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Bu durum akademik başarının istenilen faydalı bir olgu olduğunu göstermektedir. Ayrıca akademik başarının kendine has bir dinamiğinin ve sistematığının olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Erkek öğrenciler ise “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....” kategorisinde %15,7 oranında, “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....” kategorisinde %4,2 oranında, “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....” kategorisinde %2,8 oranında kızlara göre daha fazla metafor üretmişlerdir. Bu da erkek öğrencilerin kavrama daha somut ve işlevsel yaklaştığının ve amaca ulaştırılan bir araç olarak gördüklerinin işareti olarak düşünülebilir.

Çalışmada diğer bir alt amaç ise özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün/özel yetenek” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların kategorilere göre iki grup arasındaki genel dağılımının incelenmesidir. Buna göre üretilen üstün/özel yetenek kavramının yönelik metaforlar 6 kategoride incelenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlar “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....” kategorisinde %8,7 “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....” kategorisinde %1,3 oranında ,“Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorisinde %7,6 oranında velilerden daha yüksek çıkmıştır.Özel yeteneğin bireyi istenilen hedeflere ulaştırmada etkin bir kaynak olduğunu düşüncesi özel yetenekli öğrencilerde öne çıkmıştır. Velilerin ürettikleri metaforlar ise “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak.....” kategorisinde %4 , “Kendine özgü olan unsur olarak.....” kategorisinde %12,9 ve “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....” kategorisinde %0,6 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforların oranından daha yüksek çıkmıştır. Velilere göre daha çok özel ve farklı bir unsur olarak algılanan üstün/özel yetenek öğrencilere göre ise faydalı olup hedefe ulaşmaya yardımcı olan bir güç olarak algılanmıştır.

Özel yetenekli öğrenciler ve veliler tarafından üretilen “zeka” kavramına yönelik metaforlar 6 kategoride incelenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlar “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....” kategorisinde %2,1, “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....” kategorisinde %4,6 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorisinde %6,7 oranında velilerden daha yüksek çıkmıştır. Öğrenciler zekayı iyi kullanmaları neticesinde amaçlanan noktalara ulaşmanın kolaylaşabileceğini düşünmektedir. Velilerin ürettikleri metaforlar “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....” kategorisinde %3,2, “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..... “ %1,3 ve “Kendine özgü olan unsur olarak.....” kategorisinde %8,8 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforun oranından daha yüksek çıkmıştır. Velilerde zeka kavramı farklılık olarak değerlendirilip, diğer kişilerden ayırt edici bir faktör olduğu algısı öne çıkmıştır.

Özel yetenekli öğrenciler ve veliler tarafından üretilen “akademik başarı” kavramına yönelik metaforlar 6 kategoride incelenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlar “Amaç-hedefe ulaşan unsur olarak.....” kategorisinde %4 , “Farklı düzeyleri/seviyeleri bulunan unsur olarak.....” kategorisinde %7,1 , “Dikkat çeken/fark edilen unsur olarak..... “ kategorisinde %0,6 , “Kendine özgü olan unsur olarak.....” kategorisinde %0,1 ve “Yararlı faydalı olan unsur olarak...” kategorisinde %4,6 oranında velilerin ürettikleri metaforun oranından daha yüksek çıkmıştır. Özel yetenekli öğrenciler daha çok yararı olan ve her düzeyde karşılaşılabilecek bir unsur olarak değerlendirdikleri akademik başarının farklı seviyelerde de gerçekleşebileceğini belirterek velilerin tek tip başarı beklentisinin bir bakıma eleştirisini de yapmışlardır. Velilerin ürettikleri metaforlar ise “Önem verilince, çaba gösterilince gelişen unsur olarak.....” kategorisinde %16,4 oranında özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri metaforlardan daha yüksek çıkmıştır. Veliler akademik başarıyı çaba gösterildiğinde elde edilebilecek bir unsur olarak görerek, gayret edilmeden başarının elde edilmesinin zor olduğunu vurgulamaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin “üstün özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri tüm metaforların içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelendiğinde 3 kavram için 180 defa metafor üretildiği ve bunların 150’sinin farklı metaforlar olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan frekansı en yüksek olanlar “güneş” metaforu 5 kez, “altın, futbol, merdiven, yarış arabası” 3 kez kullanılmıştır. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin üretkenliklerinin de işareti olabilir. Oldukça fazla

sayıda farklı metafor üretmeleri ve kendilerini birden fazla farklı kavramla tanımlayabilmelerinin özel yetenekli olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün/özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri tüm metaforların içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelendiğinde 3 kavram için 156 defa metafor üretildiği ve bunların 129’unun farklı metaforlar olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan frekansı en yüksek olanlar “yarış arabası” metaforları 5 kez, “güneş” metaforu 4 kez, “cevher, doğuştan gelen özellik, merdiven, iki tarafı keskin bıçak” metaforları 3 kez kullanılmıştır.

Özel yetenekli öğrencilerle velilerin “üstün özel yetenek” “zeka” “akademik başarı” kavramlarında ürettikleri ilk 10 metaforun içerik ve anlam farkına bakılmaksızın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin ürettikleri ilk 10 metafor toplam ürettikleri 180 metafor içerisinde 27 adetle %15’lik dilimi oluşturmaktadır. Velilerin ürettikleri ilk 10 metafor toplam ürettikleri 156 metafor içerisinde 29 adetle %19’lik dilimi oluşturmaktadır.

Yerli alan yazında konuya yönelik iki önemli çalışma yapılmıştır. Özsoy (2014) Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerine yönelik çalışmasında Katılımcıların ürettikleri metaforları 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler: “1) Yüksek Performans Gösteren Çalışkan Birey, 2) Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey, 3) Gizemli, Anlamak İçin Çaba Gerektiren Birey, 4) Değerli Birey, 5) Yaşlılarından Farklı Görünen Birey, 6) Geniş Kapasiteli Birey, 7) Çok Yönlü Birey” başlıkları altında toplanmıştır. Bu çalışma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin ve onların velilerinin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını; yüksek performans gösteren, uygun eğitime gereksinim duyan, anlamak için çaba gerektiren, değerli, yaşlılarından farklı görünen, geniş kapasiteli ve çok yönlü olarak algıladıkları görülmüştür. Bu çalışma üstün yeteneklilerin eğitiminde yer alan öğretmenlerinin, onların ailelerinin ve üstün yeteneklilerin “üstün yetenekli öğrenci” kavramını metaforik olarak nasıl algıladıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışma 3 farklı gruba (öğrenci, öğretmen ve veli) uygulanmış olsa da geliştirilen metaforlar homojen dağılım göstermektedir. Bu da Bilim ve Sanat Merkezi bünyesinde olan bireylerin üstün yetenekli öğrenciyi birbirlerine yakın şekilde algıladıklarını göstermektedir. Bu yönüyle, tezin sonuçları arasında yer alan özel yetenekli öğrencilerin ve velilerinin ürettikleri metaforların ortak kategorilerde yer bulmasını desteklemektedir.

Çapan (2010)'a göre öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin ürettikleri metaforlar 13 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler, 1) Yüksek Performans Gösteren Birey, 2) Yetersiz Koşullarda Gelişmeye Çalışan Birey, 3) Uygun Eğitime Gereksinim Duyan Birey, 4) Gizemli ve Anlamak için Çaba Gerektiren Birey, 5) Değerli Birey, 6) Kontrol Edilmeye ve Yönlendirilmeye Açık Birey, 7) İleriyi Görebilen ve Geleceğe Yön Veren Birey, 8) Araştıran ve Olaylara Farklı Bakabilen Birey, 9) Yaşlılarından Farklı Görünen Birey, 10) Geniş Kapasiteli Birey, 11) Üretken Birey, 12) Yaratıcı Birey, 13) Çok Yönlü Birey kategori başlıkları altında toplanmıştır. Bu sonuçlara göre mesleğe yeni başlayacak öğretmen adayları, üstün yetenekli öğrencilerin koşullarının onların gelişimlerine uygun olmadığını ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için kendi yeteneklerine uygun bir eğitime gereksinim duyduklarını yönünde algılara sahiptirler. Bu yönüyle, arasında tezde üretilen metafor kategorileriyle anlam ve içerik benzerliği bulunması tezin sonuçlarını da desteklemektedir.

4.1. ÖNERİLER

1. Özel yetenekli öğrencilerde ve velilerinde “Üstün/özel yetenek” kavramıyla ilgili üretilen metaforlara yükledikleri anlamlara göre eksik, yanlış anlaşılan yanları varsa iki gruba yönelik destekleyici ve öğretici nitelikte çalışmalar yapılabilir.
2. Özel yetenekli öğrencinin hayatında çokça karşılaşacağı ve kendisini doğrudan ilgilendiren zeka kavramının tüm yönleriyle daha doğru anlaşılması adına kurumsal (BİLSEM’ler) çalışmalar yapılabilir.
3. Özel yetenekli öğrencilerin velilerine yönelik, akademik başarının özel yetenekten daha değerli görülmemesi ve baskılamaması yönünde destekleyici, bilgilendirici eğitim programları oluşturulabilir.
4. Özel yetenekli olmanın farklılaştıran, ayırıştırıcı olmaktan ziyade çeşitlilik ve katkı sağlayıcı bir faktör olduğu BİLSEM’lerde okul ve sınıf içi faaliyet ve etkinliklere yansıtılabilir.
5. Özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarını daha doğru anlamlandırabilmeleri ve bu yanlarını daha verimli kullanabilmelerini sağlayabilmek için destek eğitimi aldıkları BİLSEM’lerin eğitim programları araştırma bulguları ışığında düzenlenebilir.
6. Özel yetenekli öğrencilere sorulan bu kavramlar normal zeka düzeyindeki öğrenci grubuna da sorularak bu iki grup arasındaki farklılıklar belirlenebilir.
7. Özel yetenekli öğrencilerin oluşturdukları metaforların kategorileri dikkate alınarak kavramlara yükledikleri değerler açısından hem öğrencilere hem de velilerine yönelik grup çalışmaları yapılabilir.
8. Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerin metaforları farkı değişkenler açısından da incelenerek yeni çıkarımlar ve değerlendirmeler yapılabilir.

5. KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Aslan, H., & Doğan, Ü. (2016). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Devam Ettikleri okulları ile BİLSEM e ilişkin Metaforik Algıları. *Abant İzzet Baysal Üni. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 335-350.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice*, 202-208.
- Bahçetepe, Ü., & Meşeci Giorgetti, F. (2015). Akademik Başarı ile Okul İklimi Arasındaki İlişki. *Istanbul Journal of Innovation in Education*, 83-101.
- Bakioğlu, A., & Levent, F. (2013). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Türkiye İçin Öneriler. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 31-44.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bildiren, A. (2016). *Üstün yetenekli çocuklar, aileler ve öğretmenler için bir klavuz*. İstanbul: Doğan Egmont yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., & Akgün, Ö. E. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cerit, Y. (2008). Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Müdür Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Bilim*.
- Clark, B. (2015). *Üstün Zekalı Olarak Büyümek*. (F. Kaya, & Ü. Ogurlu, Çev.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Conklin, W., & Frei, S. (2015). *Üstün zekalı ve Yetenekliler için Eğitim Programının Farklılaştırılması*. (N. G. Kahveci, Çev.) İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çepni, S., & Gökdere, M. (2005). Üstün Yeteneklilerin Fen Öğretimine Yönelik Hazırlanan bir hizmetiçi Eğitimin Çalışmasının Öğrenme Ortamına Yansımaları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*.
- Davis, G. A. (2014). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi*. (M. I. Koç, Çev.) İstanbul: Özgür Yayınları.
- Dönmez, N. B. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk vakfı Yayınları.

- Eriş, B. (2015). *Her Çocuk Üstün Yeteneklidir*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Fonseca, C. (2014). *Üstün Zekalı Çocuklar için Başarının 101 Sırrı*. (A. Dülger, Çev.) İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Gardner, H. (2013). *Çoklu Zeka Yeni Ufuklar*. İstanbul: Optimist Yayınları.
- Glasser, W. (1999). *Başarısızlığın Olmadığı Okul*. (K. Teksöz, Çev.) Ankara: Beyaz Yayınları.
- İncekara, H. (2012). *Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi... Meclis Araştırma Komisyonu Raporu*. Ankara: TBMM.
- Karasar, N. (2009). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- MEB. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (1997). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2012). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara: MEB.
- MEB. (2013). *Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2016a, Ağustos). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2016b). *Üstün zeka Özel Yetenek ve Kaynaştırma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mendaglio, S., & Peterson, J. S. (2016). *Üstün Yetenekliler Danışmanlık Modelleri*. (A. Yıldırım, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Onuk, Ö. (2007). Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenliğe güdülenmeleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Öznacar, M. D., & Bildiren, A. (2016). *Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimi ve Eğitsel Biim Etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.

- Robinson, A., Shore, B. M., & Enersen, D. L. (2014). *Üstün Zekalılar Eğitiminde En İyi Uygulamalar*. (Ü. Ogurlu, & F. Kaya, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 281-326.
- Sak, U. (2016). *Üstün Zekalılar*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Spot Matbaacılık.
- Şirin, M. R., Kulaksızoğlu, A., & Bilgili, A. E. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Taşdemir, M., & Taşdemir, F. (2016). Öğretmen Adaylarının Bilimsel Araştırma Kavramına Yükledikleri Metaforlar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 419-438.
- Tortop, H. S. (2015). *ÜYÜKEP Modeli*. Ankara: Bilge Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nite Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, D. (2015). *Üstün Yetenekliler için Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.

EKLER

I. Veli Formu

Sevgili Veliler

Bu çalışmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören 6. 7. Sınıf öğrencilerinin ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Formda kişisel bilgiler bölümü ve üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin boş bırakılmış cümleler verilmiştir. Verilen cümlelerde boş bırakılan alanlara görüşlerinizi yazmanız istenmektedir. Bu çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Seyit KARABURÇAK
Kırıkkale Üniversitesi
EPÖ Yüksek Lisans Öğrencisi

I. Kişisel Bilgi Formu

1	Cinsiyetini z	Kadın ( )	Erkek ( )				
2	Yakınlık dereceniz	Anne ( )	Baba ( )	Diğer (.....)			
3	Çocuğunun Sınıfı	6 ( )	7 ( )				
4	Çocuğunun Yetenek alanı	Zihinsel ( )	Resim ( )	Müzik ( )			
5	BİLSEM'deki öğrencilik süresi	2 ( )	3 ( )	4 ( )	5 ( )		
6	Babanızın öğrenim durumu	Okur Yazar değil ( )	İlkokul ( )	Ortaokul ( )	Lise ( )	Üniversite ( )	Yüksek Lisans-Doktora ( )
7	Babanızın Mesleği	İşçi ( )	Memur ( )	Esnaf ( )	Profesyonel Meslek	Diğer Yazınız	
8	Annenizin öğrenim durumu	Okur Yazar değil ( )	İlkokul ( )	Ortaokul ( )	Lise ( )	Üniversite ( )	Yüksek Lisans-Doktora ( )

9	Annenizin Mesleği	Ev hanımı 1 ( )	İşçi ( )	Memur ( )	Esnaf ( )	Profesyonel Meslek	Diğer Yazınız ....
10	Ailenin ortalama aylık geliri	0-1300 tl arası ( )	1301 - 3000 tl arası ( )	3001-5000 tl arası ( )	5001- 7000tl arası ( )	7001tl ve üzeri ( )	

II. Bu bölümde üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin yarım bırakılmış cümleler yer almaktadır. Boş bırakılan yerlere görüşlerinizi yazınız.

1			
Bana	göre	üstün/özel	yetenek
_____			
_____			
_____			
gibidir/		'e	benzer;
çünkü	_____		
_____			
_____			
_____			
_____			
2			
Bana	göre	zeka	
_____			
_____			
_____			
_gibidir/		'e	benzer;
çünkü	_____		
_____			
_____			
_____			
_____			

Bana	göre	akademik	başarı
<hr/>			
<hr/>			
<hr/>			
gibidir/ çünkü		'e	benzer;
<hr/>			
<hr/>			
<hr/>			
<hr/>			
<hr/>			
<hr/>			

III. Konu ile ilgili belirtmek istediğiniz düşüncelerinizi bu bölüme yazınız.

--

II. Öğrenci Formu

Sevgili Öğrenciler

Bu çalışmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören 6. 7. Sınıf öğrencilerinin ve velilerinin üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Formda kişisel bilgiler bölümü ve üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin boş bırakılmış cümleler verilmiştir. Verilen cümlelerde boş bırakılan alanlara görüşlerinizi yazmanız istenmektedir. Bu çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Seyit KARABURÇAK
Kırıkkale Üniversitesi
EPÖ Yüksek Lisans Öğrencisi

I. Kişisel Bilgi Formu

1	Cinsiyetiniz	Kız ( )	Erkek ( )				
2	Sınıfız	6 ( )	7 ( )				
3	Yetenek alanınız	Zihinsel ( )	Resim ( )	Müzik ( )			
4	BİLSE M'deki öğrencilik süreniz	2 ( )	3 ( )	4 ( )	5 ( )		
5	Babanızın öğrenim durumu	Okur Yazar değil ( )	İlkokul ( )	Ortaokul 1 ( )	Lise ( )	Üniversite ( )	Yüksek Lisans-Doktora ( )
6	Babanızın Mesleği	İşçi ( )	Memur ( )	Esnaf ( )	Profesyonel Meslek	Diğer Yazınız	
7	Annenin öğrenim durumu	Okur Yazar değil ( )	İlkokul ( )	Ortaokul 1 ( )	Lise ( )	Üniversite ( )	Yüksek Lisans-Doktora ( )
8	Annenin Mesleği	Ev hanımı ( )	İşçi ( )	Memur ( )	Esnaf ( )	Profesyonel Meslek	Diğer Yazınız ....

.....
....

9	Ailenin ortalama aylık geliri	0-1300 tl arası ( )	1301- 3000 tl arası ( )	3001- 5000 tl arası ( )	5001- 7000tl arası ( )	7001tl ve üzeri ( )
---	--	---------------------------	----------------------------------	----------------------------------	---------------------------------	---------------------------

II. Bu bölümde üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı kavramlarına ilişkin yarım bırakılmış cümleler yer almaktadır. Boş bırakılan yerlere görüşlerinizi yazınız.

1			
Bana	göre	üstün/özel	yetenek
_____			
_____			
_____			
_____ gibidir/'e		benzer ;	
çünkü _____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
2			
Bana	göre	zeka	
_____			
_____			
_____			
_____ gibidir/'e		benzer;	
çünkü _____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
3			

III. Araştırma İzin Onayı

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :24512418-605-E.9719975
Konu : Seyit KARABURÇAK'ın
Araştırma izni

09.09.2016

YUSUF DEMİR BİLİM VE SANAT MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Seyit KARABURÇAK 'ın "Bilim ve Sanat Merkezinde Öğrenim Gören 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Üstün/Özel Yetenek, Zeka ve Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılarını Metaforlar Aracılığıyla Belirlemek" konulu Ölçeği ve Bilgi Formunu Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi 6.7.Sınıf Öğrencilerine ve Ebeveynlerine gönüllük esasına göre anket şeklinde uygulanması ile ilgili Valilik Makamının 08.09.2016 tarih ve 9693296 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Eki: onay örneği

Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüğü	
Kayıt	Tarih: 20/09/2016
	Sayı: 605/509
Havale Gereği Bilgi	
Dosya No:	
Notlar	

Ahmet DOST
Müdür a.
Şube Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı Ash
ile Ayrıdır.
9...19...12016

Atilla DİNÇER
Evrak Kayıt Görevlisi

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsheimem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Şevket KARADENİZ Müd.Yrd.
Tel: (0386)2135150-1319
Faks: (0386) 213 10 03

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5430-6c6c-3791-87a1-b1a4 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :24512418-605-E.9693296

08/09/2016

Konu: Araştırma İzni Seyit KARABURÇAK

VALİLİK MAKAMINA

Kırıkkale Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 17.07.2016 tarih ve 4813 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Seyit KARABURÇAK 'ın "Bilim ve Sanat Merkezinde Öğrenim Gören 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Üstün/Özel Yetenek, Zeka ve Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılarını Metaforlar Aracılığıyla Belirlemek" konulu Ölçeği ve Bilgi Formunu uygulamayı yapması gerektiği bildirilmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Seyit KARABURÇAK 'ın "Bilim ve Sanat Merkezinde Öğrenim Gören 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Üstün/Özel Yetenek, Zeka ve Akademik Başarı Kavramlarına İlişkin Algılarını Metaforlar Aracılığıyla Belirlemek" konulu Ölçeği ve Bilgi Formunu Kırşehir Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi 6.7.Sınıf Öğrencilerine ve Ebeveynlerine Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2013 tarihli ve 3616 sayılı 2012/13 nolu genelge esaslarına göre, araştırmacının sorumluluğunda gönüllülük esasına göre, yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Aslan TEKEŞ
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
08/09/2016

Gökhan GÜRBÜZEROL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsehirmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Şevket KARADENİZ Md.Yrd
Tel: (0 386)2135150-1530
Faks: (0 386) 213 10 03

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7f3a-bc4f-3225-a81b-e8e5 kodu ile teyit edilebilir.

IV. Özel Yetenekli öğrencilerin ürettikleri bütün metaforlar

Tablo 31. Özel yetenekli öğrencilerin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların tamamının anlam ve içerik farklılığı olmaksızın frekans(f) ve yüzdeleri(%) tablosu (en yüksek frekanstan en düşük frekansa doğru sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Güneş	5	2,8%
2	Altın	3	1,7%
3	Futbol	3	1,7%
4	Merdiven	3	1,7%
5	Yarış arabası	3	1,7%
6	Ağaç	2	1,1%
7	Araba	2	1,1%
8	Bilgisayar	2	1,1%
9	Ceviz	2	1,1%
10	Çalışmak	2	1,1%
11	Doğa	2	1,1%
12	Ev	2	1,1%
13	Gökkuşağı	2	1,1%
14	Hediye	2	1,1%
15	İlaç	2	1,1%
16	Joker	2	1,1%
17	Kas	2	1,1%
18	Lamba	2	1,1%
19	Maden	2	1,1%
20	Saat	2	1,1%
21	Sandalye	2	1,1%
22	Teknoloji	2	1,1%
23	Uçak	2	1,1%
24	Ağaç dalı	1	0,6%
25	Alet	1	0,6%
26	Arabanın benzin deposu	1	0,6%
27	Arkadaşlık	1	0,6%

28	Ateş	1	0,6%
29	Ayçiçeği	1	0,6%
30	Bardak	1	0,6%
31	Başarılan iş	1	0,6%
32	Bebek	1	0,6%
33	Beceri	1	0,6%
34	Bedenin parçaları	1	0,6%
35	Bilge kişi	1	0,6%
36	Bilgisayar hafızası	1	0,6%
37	Bina	1	0,6%
38	Bisiklet	1	0,6%
39	Bitki	1	0,6%
40	Buluş	1	0,6%
41	Bulut	1	0,6%
42	Cevap anahtarı	1	0,6%
43	Cevher	1	0,6%
44	Çalar saat	1	0,6%
45	Çalışkanlık	1	0,6%
46	Çatı	1	0,6%
47	Çiçek	1	0,6%
48	Çiftçi	1	0,6%
49	Çöldeki deve	1	0,6%
50	Dağ	1	0,6%
51	Dağın zirvesi	1	0,6%
52	Dahi	1	0,6%
53	Dedektif	1	0,6%
54	Değer	1	0,6%
55	Ders	1	0,6%
56	Devamlı okula gitmek	1	0,6%
57	Dikkat	1	0,6%
58	Doğuştan gelen özellik	1	0,6%
59	Doğustandır	1	0,6%
60	Dört yapraklı yonca	1	0,6%
61	Düşünme	1	0,6%
62	Elimiz ayağımız	1	0,6%

63	Elma	1	0,6%
64	Elmas	1	0,6%
65	Eski kulübe	1	0,6%
66	Et	1	0,6%
67	Farklı modelde araba	1	0,6%
68	Farklı performans	1	0,6%
69	Farklılık	1	0,6%
70	Fermuarsız çanta	1	0,6%
71	Futbol topu	1	0,6%
72	Genetik	1	0,6%
73	Gezgin	1	0,6%
74	Gol pozisyonu	1	0,6%
75	Gökdelen zirvesi	1	0,6%
76	Gökyüzü	1	0,6%
77	Gurur	1	0,6%
78	Gurur kaynağı	1	0,6%
79	Gün	1	0,6%
80	Hayat	1	0,6%
81	Hayvan sevgisi	1	0,6%
82	Hazine	1	0,6%
83	Hızlı tren	1	0,6%
84	Işık	1	0,6%
85	Işınlanmak	1	0,6%
86	İcat	1	0,6%
87	İlk üretilen otomobil	1	0,6%
88	İnsan	1	0,6%
89	İşleyen demir	1	0,6%
90	Kaleci	1	0,6%
91	Kalem	1	0,6%
92	Kanıt	1	0,6%
93	Kaplumbağa	1	0,6%
94	Kardelen çiçeği	1	0,6%
95	Keşif	1	0,6%
96	Kıyafet	1	0,6%
97	Kişisel özellik	1	0,6%

98	Kitap	1	0,6%
99	Kumbara	1	0,6%
100	Kuş	1	0,6%
101	Kütüphane	1	0,6%
102	Labirent	1	0,6%
103	Manolya	1	0,6%
104	Meyveli ağaç	1	0,6%
105	Nar	1	0,6%
106	Nota	1	0,6%
107	Olumlu durum	1	0,6%
108	Otobüs	1	0,6%
109	Otobüs durağı	1	0,6%
110	Öğrenme kabiliyeti	1	0,6%
111	Önemli durum	1	0,6%
112	Önemsiz durum	1	0,6%
113	Palet	1	0,6%
114	Papatya	1	0,6%
115	Parça	1	0,6%
116	Parmak izi	1	0,6%
117	Paslanmaz demir	1	0,6%
118	Patron	1	0,6%
119	Rahatlık	1	0,6%
120	Sağlık	1	0,6%
121	Satranç	1	0,6%
122	Seviye	1	0,6%
123	Sihir	1	0,6%
124	Sonsuz deniz	1	0,6%
125	Soru	1	0,6%
126	Soru çözmek	1	0,6%
127	Spor	1	0,6%
128	Su	1	0,6%
129	Süper güç	1	0,6%
130	Süper kahraman	1	0,6%
131	Şelale	1	0,6%
132	Takdirname	1	0,6%

133	Top	1	0,6%
134	Toprak	1	0,6%
135	Unvan	1	0,6%
136	Üniversite	1	0,6%
137	Üstünlük	1	0,6%
138	Vücut	1	0,6%
139	Yanardağ	1	0,6%
140	Yapboz	1	0,6%
141	Yarış	1	0,6%
142	Yarış atına	1	0,6%
143	Yarış oyunu	1	0,6%
144	Yenilik	1	0,6%
145	Yıldız	1	0,6%
146	Yol ayrımı	1	0,6%
147	Yüce Dağ	1	0,6%
148	Yürüyen merdiven	1	0,6%
149	Zeki insan	1	0,6%
150	Zirvesi görünmeyen dağ	1	0,6%
TOPLAM		180	100,0%

V. Velilerin ürettikleri bütün metaforlar

Tablo 32. Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin “üstün/özel yetenek, zeka ve akademik başarı” kavramıyla ilgili ürettikleri metaforların tamamının anlam ve içerik farklılığı olmaksızın frekans(f) ve yüzdeleri(%) tablosu (en yüksek frekanstan en düşük frekansa doğru sıralanmıştır)

Sıra	Metafor	Frekans(f)	Yüzde(%)
1	Yarış arabası	5	3,2%
2	Güneş	4	2,6%
3	Cevher	3	1,9%
4	Doğuştan gelen özellik	3	1,9%
5	İki tarafı keskin bıçak	3	1,9%
6	Merdiven	3	1,9%
7	Ağaç	2	1,3%
8	Araştırma yapmak, çalışmak	2	1,3%
9	Dağ	2	1,3%
10	Doğuştan gelen yeti	2	1,3%
11	Işık	2	1,3%
12	Jet uçağı	2	1,3%
13	Kardelen çiçeğı	2	1,3%
14	Lamba	2	1,3%
15	Öğrenme kabiliyeti	2	1,3%
16	Saat	2	1,3%
17	Yaşlılarından yüksek performans gösteren kişi	2	1,3%
18	Zirveyi hedefleyen dağcı	2	1,3%
19	Abs fren	1	0,6%
20	Aile	1	0,6%
21	Akranlarından farklı olmak	1	0,6%
22	Algılama üstünlüğü	1	0,6%
23	Allah vergisi	1	0,6%
24	Anahtar	1	0,6%
25	Analiz etme	1	0,6%
26	Anlama yetisi	1	0,6%
27	Ansiklopedi	1	0,6%

28	Araba	1	0,6%
29	Atom	1	0,6%
30	Ay	1	0,6%
31	Aynı ağaçtaki farklı meyve	1	0,6%
32	Ayrıcalıklı olmak	1	0,6%
33	Bal yapmayan arı	1	0,6%
34	Bebeğin ayakta durmasına	1	0,6%
35	Belirli kişilere tanınan ayrıcalık	1	0,6%
36	Bilgi	1	0,6%
37	Bilgilere kendi değerini katmak	1	0,6%
38	Bilgisayar	1	0,6%
39	Bilgiyi sürekli aramak	1	0,6%
40	Bitki	1	0,6%
41	Çalışan motor	1	0,6%
42	Çalışıkça parlayan demir	1	0,6%
43	Çalışma ve araştırma	1	0,6%
44	Çamaşır makinası	1	0,6%
45	Çiçek	1	0,6%
46	Çikolata	1	0,6%
47	Dahi	1	0,6%
48	Dedektif	1	0,6%
49	Demir	1	0,6%
50	Diploma	1	0,6%
51	Disiplin	1	0,6%
52	Doğa	1	0,6%
53	Dozer	1	0,6%
54	Dört yapraklı yonca	1	0,6%
55	Dünyayı yorumlama	1	0,6%
56	Düşünme, akıl yürütme	1	0,6%
57	Düzen	1	0,6%
58	Emek vermek, gayret etmek	1	0,6%
59	Ev	1	0,6%
60	Evren	1	0,6%
61	Fabrika	1	0,6%
62	Farklı alanlardaki başarı	1	0,6%

63	Farklı bir başarı	1	0,6%
64	Farklı olmak	1	0,6%
65	Fener	1	0,6%
66	Genetik yolla gelen özellik	1	0,6%
67	Gökkuşığı	1	0,6%
68	Hazine	1	0,6%
69	Hediye	1	0,6%
70	Herkesin ulaşamadığı seviye	1	0,6%
71	Herkeste farklı düzey	1	0,6%
72	İlaç	1	0,6%
73	İlerleme	1	0,6%
74	İnci	1	0,6%
75	İnternet erişimi	1	0,6%
76	İşleyen demir	1	0,6%
77	Kalıtım ve çevreyle oluşan bir olgu	1	0,6%
78	Kanat	1	0,6%
79	Kandil	1	0,6%
80	Kariyer	1	0,6%
81	Karne	1	0,6%
82	Kas	1	0,6%
83	Kelebek	1	0,6%
84	Keşfetme becerisi	1	0,6%
85	Kilit	1	0,6%
86	Kişisel ve fiziksel özellik	1	0,6%
87	Kişiyeye özel bir durum	1	0,6%
88	Kitap	1	0,6%
89	Köprü	1	0,6%
90	Kurye	1	0,6%
91	Kutup yıldızı	1	0,6%
92	Kütüphane	1	0,6%
93	Maden	1	0,6%
94	Makine	1	0,6%
95	Merhametli usta eseri	1	0,6%
96	Meslek	1	0,6%

97	Mizaç	1	0,6%
98	Okyanusa yelken açan gemi	1	0,6%
99	Patron	1	0,6%
100	Piyango bileti	1	0,6%
101	Planlı çalışma	1	0,6%
102	Pratik ve farklı yöntemler kullanması	1	0,6%
103	Pratik zeka	1	0,6%
104	Rüzgar gülü	1	0,6%
105	Sağlıklı ortamda yetişmek	1	0,6%
106	Seviye	1	0,6%
107	Sistemli çalışma	1	0,6%
108	Sonu olmayan dağ	1	0,6%
109	Tam otomatik makine	1	0,6%
110	Tek başına yetersizdir	1	0,6%
111	Televizyon	1	0,6%
112	Tencere	1	0,6%
113	Tohum	1	0,6%
114	Tren	1	0,6%
115	Uçak	1	0,6%
116	Usta	1	0,6%
117	Üstün başarı	1	0,6%
118	Üstün beceri	1	0,6%
119	Üstün eğitim	1	0,6%
120	Üstün performans	1	0,6%
121	Üzüm	1	0,6%
122	Yanardağ	1	0,6%
123	Yaratılmışlık	1	0,6%
124	Yarış atı	1	0,6%
125	Yemek	1	0,6%
126	Yemekteki tuz	1	0,6%
127	Yeni buluş yapmak	1	0,6%
128	Yetenek	1	0,6%
129	Yumurta	1	0,6%
	TOPLAM	156	100,0%

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Seyit KARABURÇAK			
Doğum Yeri:	Kırşehir			
Doğum Tarihi:	10/10/1977			
Medeni Durumu:	Evli ve 4 çocuklu			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Gazi İlkokulu	.....	Kırşehir	1983/1987
Ortaöğretim	Hacı Fatma Erdemir Anadolu Lisesi	.....	Kırşehir	1988/1991
Lise	Hacı Fatma Erdemir Anadolu Lisesi	Genel Kültür	Kırşehir	1991/1994
Lisans	Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü	Konya	1997/2001
Yüksek Lisans	Kırıkkale Üniversitesi	Eğitim Programları ve Öğretimi	Kırıkkale	2015/...
İş Deneyimi	2001/2004 Mucur ÇPL Rehber Öğretmeni 2004/2011 Sırrı Kardeş İlköğretim Okulu Rehber Öğretmeni 2011/... Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi Rehber Öğretmeni			
İlgi Alanları	Spor (futbol oynamak ve seyretmek) Doğa ve çevre gezilerine katılmak Bahçe işleriyle uğraşmak Çocuklarımla zaman geçirmek			
Tel	5054007769			
Adres	Yenice Mah. 200. Sok. Aras Apt. Kat:4 No:7 KIRŞEHİR			
Eklemek istediğiniz hususlar	<ul style="list-style-type: none"> Şakir T., Karaburçak S., İlhan R. (14-16 Kasım 2012) “Bilim Ve Sanat Merkezi WISC-R Tanılamasına Giren Öğrencilerin Profillerinin Değerlendirilmesi (Kırşehir Örneği)”-3. Ulusal			

	<p>Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi-Hacettepe Üniversitesi, Sözlü Bildiri-Ankara</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kayapınar E., Karaburçak S., İlhan R. (14-16 Kasım 2012) Bilim Ve Sanat Merkezleri İçin Standardize Edilebilir Program Ve Modül Örneği-3. Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi-Hacettepe Üniversitesi, Poster Bildiri-Ankara • 2014 yılı TÜBİTAK 45. Ortaöğretim öğrencileri arası proje yarışması Psikoloji kategorisi 2. ve 3. lük derecesi.(Danışman Öğretmen) • 2017 yılı TÜBİTAK 48. Ortaöğretim öğrencileri arası proje yarışması Psikoloji kategorisinde katılımcı.(Danışman Öğretmen) • MEB Bilim ve Sanat Merkezleri rehber öğretmenler koordinatörü. • MEB ORGM BİLSEM Program Geliştirme çalışmaları katılımcı. • BİLSEM'lerde uygulanacak Özel Yetenekli Öğrencilerin Aile Eğitim Programı komisyonu üyesi. • BİLSEM Özel Yeteneklilerin Ailelerine yönelik “Özel Yetenekli Çocuğum Var” kitabı hazırlama komisyonu üyesi. • Kırşehir Yusuf Demir BİLSEM’de 2013-2015 yılları arasında yapılan Avrupa Birliği Comenius okul ortaklıkları projesinde irtibat kişisi. • Kırşehir Yusuf Demir BİLSEM’de hala devam eden Erasmus+ Avrupa Birliği projesinde çalışma grubu üyesi.
--	--

